

İlköğretim İkinci Kademedeki Okuyan Öğrencilerin Cinsiyet Ve Okul Türü İle Zorbaca Davranışlar Arasındaki İlişkinin Analizi

Dr.Ayşın SATAN

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
(satanali@hotmail.com)

Özet

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin, okul türü ve cinsiyete bağlı olarak maruz kaldıkları zorbalık türleri, zorbaca davranışların okulda ne şekilde ne sıklıkla nerelerde olduğu ve öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin zorbaca davranışları nasıl değerlendirdiklerini incelemek ve mevcut durumu ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda Akran Zorbalığı Değerlendirme anketi uygulanmıştır. Elde edilen veriler frekans, yüzdeler ve kay-kare testleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmaya 288 kız ve 208 erkek olmak üzere toplam 496 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 321'i resmi ilköğretim okullarına 175'i de özel ilköğretim okullarına devam etmektedir. Yapılan analizlerde öğrencilerin %63.3'ü zorbalığa uğramaktadır. Cinsiyete göre kız öğrencilerin %52.2'si, erkek öğrencilerin % 42.8'si sözel zorbalığa maruz kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler; Okulda zorbalık, kurban, zorba

Giriş

Öğrencilerde görülen saldırgan davranışlar eğitim ortamını bozan önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Okullarda meydana gelen saldırganlık olaylarının bir türü olan zorbalık, öğrencilerin fiziksel, duygusal ve sosyal güvenliğini tehdit etmektedir. Çocuklar, gençler ve aileler için önemli olan zorbalık sorunu, başta İskandinav ülkeleri olmak üzere Avrupa, Amerika ve Japonya'da son 35 yılda yapılmış pek çok çalışmada araştırılmıştır (Slee,1995; Rigby, 1995; Graham, Juvonen, 1998; Sutton, Smith, Swettenham, 1999; Wolke, 2001; Dake, Pice, Tellijohann, 2003; Yoneyama, Naito,2003).

Türkiye'de ise zorbalıkla ilgili ilköğretim ve orta öğretim kademelerinde yapılan çalışmaların son 10 yıl içinde büyük yoğunluk kazandığını görmekteyiz (Dölek, 2002; Satan, 2006; Atık, 2006; Sarıbeyoğlu, 2007; Arıman, 2007; Çoşku, 2008; Ögdem, 2009).

Okulda yaşanan zorbalık, kavram olarak bir kişinin kasıtlı bir şekilde başka birini rahatsız eden veya acı veren davranışları olarak tanımlanmaktadır (Olweus,2005). Literatürde zorbalıkla ilgili yapılmış tanımlara baktığımızda (Slee,1995; Besag,1989; Tattum,1993; Rigby,2003; Fitzgerald,1999) ortak bazı özellikleri taşıdıklarını görmekteyiz. İlk olarak, kurban ve zorba arasındaki psikolojik ya da fiziksel güç dengesizliğidir. İkincisi, bireye karşı tahrik edilmeden yapılan kasıtlı ve tekrarlanan olumsuz davranışlardır.

Zorbalıkla ilgili yapılan tanımların ortak özellikleri doğrultusunda zorbaca davranışları fiziksel veya ruhsal olarak iki eşit güce sahip çocuğun kavgası, çatışması veya münakaşası şeklinde değerlendirilmemesi gerekir. Okullardaki zorbalık hem zorbaca davranışlara maruz kalan kurbanlar hem de zorbalılar için yıkım ve şiddeti doğurmaktadır. Zorbalık çok ciddi saldırgan davranışları içermektedir.

Okullarda yer alan zorbaca davranışları üç ana grupta

toplayabiliriz. Bunlar fiziksel, sözel ve ilişkisel zorbalıktır. Fiziksel zorbalık, dövme, tekme atma, tokat atma, saç ya da kulak çekme, dürtme, itme, vurma, eşyalarını zorla alma ya da almakla tehdit etme, parasını zorla alma ya da almakla korkutma gibi özellikle bedensel bakımdan güçlü olanların güçsüzleri kasıtlı ve devamlı şekilde rahatsız etmesiyle ortaya çıkan eylemlerdir. Sözel Zorbalık, dalga geçme, alay etme, kızdırma, korkutma, kötü isim veya isimler takma, küfür etme, küçük düşürücü, rencide edici sözler söyleme, kişinin kendisine veya ailesine hakaret etme gibi başkalarının duygularını incitme, sözcüklerle ya da hareketlerle öz saygılarını sarsmaktır. İlişkisel zorbalık, başkasının hakkında yanlış hikâyeler anlatma, yapılan faaliyet, etkinlik, oyun vb. aktivitelerden dışlama, yok sayma, izole etme, aleyhinde söylentiler çıkarma ve yayma, dedikodu yapma, kişinin başkalarıyla ilişkilerini bozma, dolaylı yoldan kişiyi kasıtlı bir şekilde gruptan dışlama, yalnızlığa itmektir (Boulton, Truman, Flemington, 2002; Dake, Pice, Tellijohann, 2003).

Okullarda yaşanan zorbalığın sıklığını ve şiddetini ortaya koyan dünyada ve Türkiye'de çok sayıda araştırmaya rastlamaktayız. ABD'de yapılan bir araştırmada 12-18 yaşları arasındaki öğrencilerin % 75'inin, Kanada'da 5000 ilköğretim öğrencilerinin %38'inin bir dönem boyunca en az birkere zorbalığa maruz kaldıkları belirtilmektedir (Ma ve ark., 2001; O'Connell ve ark.,1999). Norveç'te ise 84000 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada her 7 öğrenciden 1'inin zorbalıkta bulunduğu görülmektedir (O'Connell ve ark., 1999). İtalya'daki ilköğretimde % 40 ve ortaokullarda % 28 oranında öğrenciler zorbalığa uğramaktadır (Genta ve ark., 1996). Finlandiya'da ise, yaklaşık olarak her 10 okul çocuğundan birisi okulda geçirdiği bir haftalık zaman dilimi içerisinde en az bir kez akranlarının zorbaca davranışlarına maruz kalmaktadır (Kaltiala-Heino ve Rimpela, 1999).

Türkiye'de yapılan çalışmalara baktığımızda ise okullarımızda yaşanan zorbalık oranlarının birbirlerine yakın ve yüksek oldukları görülmektedir. Nevin Dölek (2002) tara-

findan yapılan araştırmada elde edilen bulgular öğrencilerin %51.26'sı bir dönem boyunca bir iki kezden haftada birkaç defaya kadar değişen sıklıklarda zorbaca davranışa uğradığını, %37.9'u ise diğer öğrencilere karşı yine bir dönem boyunca bir iki defadan haftada birkaç defaya kadar varan zorbaca davranışta buldukları belirtilmektedir. Kapıcı (2004) ilköğretim 4. ve 5. sınıf 206 öğrencilerinin katıldığı araştırmasında öğrencilerin %40 oranında bedensel, sözel, duygusal ve cinsel zorbalığa maruz kaldıklarını açıklamaktadır. Akduman'ın (2010) 7-14 yaş grubunda 146 öğrenci ile yaptığı araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre akran istismar puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bilgiç, Yurtal'ın (2009) yapmış olduğu araştırmaya 157 öğrenci katılmış, bu öğrencilerden zorba davranışlara maruz kalanların oranı % 58 ve zorbaca davranışta bulunanların oranı ise % 23,5 tir.

Bu tür davranışlar eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuklar üzerindeki psikolojik ve sosyolojik etkileri sadece okul yıllarıyla sınırlı kalmayıp yaşamın sonraki dönemlerinde de devam etmektedir. Bu etki sadece zorbalığa maruz kalan kurbanların değil, aynı zamanda zorbalığa tanık olanların ve zorbaca davranışları alışkanlık haline getiren çocukların gelişimlerinde olumsuzluklar meydana getirmektedir.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin, okul türü ve cinsiyete bağlı olarak maruz kaldıkları zorbalık türleri, zorbaca davranışların okulda ne şekilde, ne sıklıkla, nerelerde meydana geldiğini, öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin zorbaca davranışları nasıl değerlendirdiklerini incelemek ve mevcut durumu ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırmanın evreni, İstanbul ili Anadolu yakası Kadıköy ilçesi sınırları içinde bulunan tüm genel öğretim veren resmi ve özel ilköğretim ikinci kademesinde bulunan okullardır. Araştırmanın örnekleme, yansız örnekleme yöntemi ile 4 resmi, üç özel ilköğretim ikinci kademe (6., 7. ve 8. Sınıf) öğrenim gören 496 öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu, okul türü ve cinsiyet hakkında bilgi almak için hazırlanmıştır. Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketi içerisinde toplam 10 soru bulunmaktadır. Anketin amacı örnekleme içerisinde yer alan okullarda var olan zorbaca davranışların oluş şekillerini ve bu davranışlara gösterilen tepkileri ortaya koymaktır.

Verilerin Çözümlemesi

Akran Zorbalığı Değerlendirme anketi içerisinde yer alan sorularla, okul türü ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi görmek için İki Yönlü Kay-Kare testi kullanılmıştır. Bütün istatistiksel işlemlerde en az. 05 düzeyinde anlamlılık aranmaktadır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Kişisel Bilgi formu ve Akran Zorbalığı Değerlendirme anketi ile toplanan bulgulara yer verilmektedir.

Kişisel Bilgi Formu ile toplanan bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1

Öğrencilerin Okul Türlerine Göre Dağılımı

Okul Türü	F	%
Resmi	321	64.7
Özel	175	35.3
Toplam	496	100

Tablo 1 incelendiğinde, toplam 496 öğrencinin 321'i yani %64.7'si resmi ilköğretim okullarına 175'i yani %35.3'ü özel ilköğretim ikinci kademe okullarına devam etmektedir.

Tablo 2

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
Kız	288	58.1
Erkek	208	41.9
Toplam	496	100

Tablo 2 incelendiğinde, toplam 496 öğrencinin 288'ni yani %58.1'ini kız öğrenciler, 208'ni yani %41.9'unu erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3

Öğretim Yılı İçersinde Okul Türüne Göre Zorbalığa Maruz Kalan Öğrencilerin Dağılımı

Zorbalığa Uğrama Durumu	Evet	Hayır
Resmi İ.Ö.O	f	204
	%	63.6
Özel İ.Ö.O	f	112
	%	62.9
Toplam	f	316
	%	63.3

Tablo 3 incelendiğinde Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin "Bu öğretim yılında zorbalığa uğradınız mı?" soruna verilen cevapların okul türleri açısından dağılımına baktığımızda resmi ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin 204'ü yani %63.6'sı zorbalığa maruz kalırken 117'si yani %36.4'ü zorbalığa maruz kalmadığını belirtmektedir. Özel ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin 112'si yani %62.9'u zorbalığa maruz kalırken 65'i yani %37.1'i zorbalığa maruz kalmadığını belirtmektedir.

Akran Zorbalığı Değerlendirme anketi ile okul türü ve cinsiyet değişkenlerine göre toplanan bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4

Okul Türüne Göre Bir Öğrenci veya Grup Tarafından Bu Öğretim Yılında Zorbaliğa Ne Kadar Maruz Kalma Durumuna İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Okul Türüne Göre Bir Öğrenci veya Grup Tarafından Bu Öğretim Yılında Zorbaliğa Ne Kadar Maruz Kalma		Bir Haftadan Az	Bir Haftadan Fazla	Bir Ay	Bir Aydan Fazla	Bir Yıldan Fazla
Kız	N	43	14	69	55	23
	%	21.1	6.9	33.8	27.0	11.3
Erkek	N	28	32	25	18	9
	%	25.0	28.6	22.3	16.1	8.0
Toplam	N	71	46	94	73	32
	%	22.5	14.6	29.7	23.1	10.1

Tablo 4’de görüldüğü üzere okul türü ile “Bir Öğrenci veya Grup Tarafından Bu Öğretim Yılında Zorbaliğa Ne Kadar Maruz Kalma” durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır [$\chi(2)=31.5, P<.05$]. Ancak cinsiyetle arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda 496 öğrencinin “Bir Öğrenci veya Grup Tarafından Bu Öğretim Yılında Zorbaliğa Ne Kadar Maruz Kaldınız mı” sorusuna %22.5’i ‘Bir haftadan az’ %14.6’sı, ‘Bir haftadan fazla’, %29.7’si ‘Bir ay’, %23.1’i ‘Bir aydan fazla’, %10.1 ‘Bir yıldan fazla’ süre zorbaliğa maruz kaldıklarını belirtmektedirler. İlgili tablo incelendiğinde resmi okullarda zorbaliğa maruz kalma süreleri ‘Bir haftadan az’ %21.1, ‘Bir haftadan fazla’ %6.9 iken özel okullara göre bu süreler ‘Bir haftadan az’ %25’e, ‘Bir haftadan fazla’ %28.6’ya yükselmektedir. Resmi okullarda ‘Bir ay’ %33.8, ‘Bir aydan fazla’ %27, ‘Bir yıldan fazla’ %11.3 iken özel okullarda bu süreler ‘Bir ay’ %22.3, ‘Bir aydan fazla’ %16.1, ‘Bir yıldan fazla’ %8’e düşmektedir.

Tablo 5’de görüldüğü üzere cinsiyet ile “Son 6 Ay İçerisinde hangi Zorbalık Davranışına Maruz Kaldınız” durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır [$\chi(2)=12.8, P<.05$]. Ancak okul türü arasında yoktur. Elde edilen bulgular doğrultusunda 496 öğrencinin “Son 6 Ay İçerisinde hangi Zorbalık Davranışına Maruz Kaldınız” sorusuna %48.1’i ‘sözel zorbaliğa’, %26.9’u ‘Fiziksel zorbaliğa’ ve %25’i ‘İlişki zorbaliğı’na maruz kaldıklarını belirtmektedirler. İlgili tablo incelendiğinde kız öğrencileri ‘Sözel zorbaliğa’ %52.2 ve ‘İlişki zorbaliğı’na %28.7 oranında maruz kalırken erkek öğrenciler ‘Sözel Zorbaliğa’ %42.8 ve ‘İlişki zorbaliğı’na %20.3’ü oranında maruz kalmaktadır. Erkek öğrenciler ‘Fiziksel zorbaliğı’na %37 oranında maruz kalırken kız öğrenciler %19.1 oranında maruz kalmaktadır.

Tablo 5

Cinsiyete Göre Son 6 Ay da Zorbalık Davranışına Maruz Kalma Durumuna İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Son 6 Ay İçerisinde Hangi Zorbalık Davranışına Maruz Kaldınız		Sözel Zorbalık	Fiziksel Zorbalık	İlişki Zorbaliğı
Kız.	N	93	34	51
	%	52.2	19.1	28.7
Erkek	N	59	51	28
	%	42.8	37.0	20.3
Toplam	N	152	85	79
	%	48.1	26.9	25.0

Tablo 6

Cinsiyete Göre Size Zorbalık Davranışını Yapan Kişilere İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Size Zorbalık Yapanlar Kimlerdir		Erkekler	Kızlar	Kızlarve Erkekler
Kız	N	81	27	69
	%	45.5	15.2	39.3
Erkek	N	87	20	32
	%	62.6	14.4	23.0
Toplam	N	168	47	101
	%	53.0	14.8	32.2

Tablo 6’da görüldüğü üzere cinsiyet değişkeni ile “Size zorbalık davranışını yapan kişiler” arasında anlamlı bir ilişki vardır [$\chi(2)=10.77, P<.05$]. Ancak Kay-kare testi sonuçlarına göre okul türü ile zorbalık davranışını yapan kişiler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda 496 öğrencinin “Size zorbalık yapanlar kimdir” sorusuna erkek öğrencilerin %53.0, kız öğrencilerin %14.8’i Kız ve erkek öğrencilerin %32.2’sinin zorbalık davranışında bulunduğu görülmektedir. İlgili tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %45.5’i ‘erkek’, %15.2’si de ‘kızlar’ tarafından zorbalığa uğramaktadır. Erkek öğrencilerin %62.6’sı ‘erkekler’, %14.4’ü ‘Kızlar’ tarafından zorbalığa uğramaktadır.

Tablo 7’de görüldüğü üzere okul değişkeni ile farklı sınıf seviyesinde yapılan zorbalık durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır [$\chi(2)=7.29, P<.05$]. Elde edilen bulgular doğrultusunda 496 öğrencinin “Size hangi sınıf seviyesinde okuyan öğrenciler daha çok zorbalık yapmaktadır” sorusuna %42.5’i ‘Büyük sınıf öğrencisi’, %21.6’sı ‘Aynı sınıf seviyesindeki öğrenci’ ve %35.9’u ‘Sınıf arkadaşı’ okul türüne göre zorbalık davranışları içerisinde olduğu görülmektedir. İlgili tablo incelendiğinde “Size hangi sınıf seviyesinde okuyan öğrenciler daha çok zorbalık yapmaktadır” sorusu ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Özel okul öğrencilerinin %49.1’i ‘Aynı sınıf seviyesindeki öğrenciler’ tarafından zorbalığa uğrarken, resmi okullarda ise %38.9’ yükselmiştir. Aynı zamanda resmi okullardaki öğrenciler “Aynı sınıf seviyesinde” bulunan öğrenciler tarafından %38.9 yaklaşık %40’a yakın oranda zorbalığa maruz kalırken özel okullarda bu oran daha fazla (%49.1)yükselmektedir.

Tablo 7

Okul Türüne Göre Farklı Sınıf Seviyelerinde Yapılan Zorbalık Durumuna İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Size Hangi Sınıf Seviyesindeki Öğrenciler Zorbalık Yapmaktadır		Büyük Sınıf Öğr.	Aynı Sınıf Seviyesindeki Öğr.	Sınıf Arkadaşı
Resmi İ.Ö.O.	N	79	53	71
	%	38.9	26.1	35.0
Özel İ.Ö.O.	N	56	15	42
	%	49.1	13.4	37.5
Toplam	N	135	68	113
	%	42.5	21.6	35.9

Tablo 8

Cinsiyete Göre Farklı Sınıf Seviyelerinde Yapılan Zorbalık Durumuna İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Size Hangi Sınıf Seviyesindeki Öğrenciler Zorbalık Yapmaktadır		Büyük Sınıf Öğr.	Aynı Sınıf Seviyesindeki Öğr.	Sınıf Arkadaşı
Kız.	N	60	43	74
	%	33.9	24.3	41.8
Erkek	N	75	25	39
	%	53.6	18.1	28.3
Toplam	N	135	68	113
	%	42.5	21.6	35.9

Tablo 8’de görüldüğü üzere cinsiyet ile farklı sınıf seviyesinde yapılan zorbalık durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır [$\chi^2=12.43, P<.05$]. Elde edilen bulgular doğrultusunda 496 öğrencinin “Size hangi sınıf seviyesinde okuyan öğrenciler daha çok zorbalık yapmaktadır” sorusuna ‘Büyük sınıf öğrencisi’ %42.5’i, ‘Aynı sınıf seviyesindeki öğrenci’ %21.6’sı ve ‘Sınıf arkadaşı’ %35.9’u cinsiyet değişkenine göre zorbaca davranışlar içerisinde olduğu görülmektedir. İlgili tablo incelendiğinde “Size hangi sınıf seviyesinde okuyan öğrenciler daha çok zorbalık yapmaktadır” sorusuna ‘Büyük sınıf öğrencisi’ tarafından zorbalığa uğrama oranı erkek öğrencilerde %53.6 iken kız öğrencilerin %41.8’i ‘Sınıf arkadaşı’ tarafından zorbalığa maruz kaldıklarını belirtmektedirler.

Tablo 9’da görüldüğü üzere okul türü ile “Zorbalığın yapıldığı yer” durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır [$\chi^2=61.28, P<.05$]. Ancak cinsiyetle arasında yoktur. Elde edilen bulgular doğrultusunda 496 öğrencinin “Okulda zorbalık en çok nerelerde yapılıyor” sorusuna %12.7’si ‘Okul Koridoru’, %35.5’i ‘Sınıf’, %32.9’su ‘Okul Bahçesi’ %10.5’i ‘Okul Yolu’ ve % 8.5’le ‘Tuvalet’ olarak belirtmektedir. İlgili tablo incelendiğinde “Okulda zorbalık en çok nerelerde yapılıyor” sorusu ile okul türü arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Özel okul da %20.6 ‘Okul Koridoru’nda ve %49.1 ‘Sınıf’ ta resmi okullarda ise %39.3’ü ‘Okul Bahçesi’, %15.6’sı ‘Okul Yolu’ ve %8.7 ile ‘Tuvalet’ te zorbaca davranışların görülme oranları daha yüksektir. Bu bulgular doğrultusunda okul türüne göre zorbaca davranışların görüldüğü yerlerin farklı olduğu söylenebilir.

Tablo 9

Okul Türüne Göre Zorbalığın Yapıldığı Yer Durumuna İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Okulda Zorbalık En Çok Nerelerde Yapılıyor.		Okul Koridoru	Sınıf Bahçesi	Okul Yolu	Tuvalet	
Resmi İ.Ö.O.	N	27	90	126	50	28
	%	8.4	28.0	39.3	15.6	8.7
Özel İ.Ö.O.	N	36	86	37	7	14
	%	20.6	49.1	21.1	2.2	8.1
Toplam	N	63	176	163	52	42
	%	12.7	35.5	32.9	10.5	8.5

Tablo 10

Cinsiyete Göre Zorbalığın Yapıldığı Yer Durumuna İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Okulda Zorbalık En Çok Nerelerde Yapılıyor.		Okul Koridoru	Sınıf		Okul Bahçesi	Okul Yolu	Tuvalet
Kız	N	36	123	89	24	16	
	%	12.5	42.7	30.9	8.3	5.6	
Erkek	N	27	53	74	28	26	
	%	13.0	25.5	35.6	23.5	12.5	
Toplam	N	63	176	163	52	42	
	%	12.7	35.5	32.9	10.5	8.5	

Tablo 10'da görüldüğü üzere cinsiyet ile "zorbalığın yapıldığı yer" durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır [$\chi(2)=22.85, P<.05$]. Elde edilen bulgular doğrultusunda 496 öğrencinin "Okulda zorbalık en çok nerelerde yapılıyor" sorusuna cinsiyet değişkenine göre %12.7'si 'Okul Koridoru'nda, %35.5'i 'Sınıf' ta, %32.9'u 'Okul Bahçesi'nde, %10.5'i 'Okul Yolu'nda ve %8.5'i 'Tuvalet'te cevabını vermektedir. İlgili tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %42.7'si 'Sınıf' ta, %30.9'u 'Okul Bahçesi'nde erkek öğrencilerin %35.6'sı 'Okul Bahçesi', %25.5'i 'Sınıf' ta, %23.5'i 'Okul Yolu'nda zorbaca davranışların olduğunu belirtmektedir.

Tablo 11'de görüldüğü üzere cinsiyet ile öğretmen ve yöneticilerin zorbalığı önleme durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır [$\chi(2)=21.19, P<.05$]. Ancak okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda 496 öğrencinin "Zorbalık olaylarında öğretmen ve yöneticileriniz tarafından müdahale çalışmaları yapılıyor mu" sorusuna cinsiyet değişkenine göre %18.9 'Hayır', %32.0'ı 'Arada sırada', %22.3'ü 'Sık sık' ve %26.9'u 'Bilmiyorum' cevabını vermiştir. İlgili tablo incelendiğinde erkek öğrencilerin bu soruya verdikleri cevabın 'Hayır' oranı %14.2 iken kız öğrencilerde bu oran %30.8'e yükselmektedir.

Tablo 11

Cinsiyete Göre Öğretmen ve Yöneticilerin Zorbalığa Müdahale Durumuna İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Öğretmen ve Yöneticilerin Zorbalığa Müdahale Çalışmaları Yapılıyor mu		Hayır				Arada Sırada		Sık sık		Bilmiyorum	
Kız	N	64	86	81	80						
	%	30.8	29.9	28.1	27.8						
Erkek	N	41	58	40	46						
	%	14.2	27.9	19.2	22.1						
Toplam	N	105	144	121	126						
	%	18.9	32.0	22.3	26.9						

Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin okul türü [$\chi(2)=.370, P>.05$] ve cinsiyete [$\chi(2)=2.51, P>.05$] göre “**Bir öğrenciye zorbalık yapıldığında engellemeye çalıştınız mı**” sorusuna verilen cevapların Kay-kare Testi analizi sonucunda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aynı zaman da Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin okul türü [$\chi(2)=1.98, P>.05$] ve cinsiyete [$\chi(2)=12.8, P>.05$] göre “**Son 6 ay içerisinde hangi zorbalık davranışına maruz kaldınız**” sorusuna verilen cevapların Kay-kare Testi analizi sonucunda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tartışma

Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin bulguları doğrultusunda, 496 öğrenci “Bu öğretim yılında zorbalığa uğradınız mı” sorusuna %63.3’ü zorbalık içeren davranışlara maruz kaldığını sadece % 36.7’si zorbalık içeren davranışlara uğramadıklarını belirtmektedirler (Tablo.3). Glover ve ark. (1998) araştırmalarında bu oran daha yüksektir. Araştırma sonuçları öğrencilerin bir öğretim yılı içerisinde % 75’nin zorbalığa maruz kaldığını göstermektedir. Baldry ve Ferrigton (1999) da araştırmasında örneklem grubunun %50’sinin zorbalığa uğradığını belirtmektedir. Bu oran fazlasıyla yüksektir. Bu yargıyı destekleyecek yurt dışında yapılan pek çok araştırmaya rastlanmaktadır (Nansel, 2001; Bentley ve Li, 1995; Genta ve ark, 1996). Türkiye’de Yurtal ve Cenkseven (2006) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin %35.1’i okulda şiddet içeren davranışlara maruz kalmaktadır. Kapıcı’nın (2004) da araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, ilköğretim 4. ve 5. sınıfa devam eden çocukların %40’ının bir şekilde zorbalığa maruz kaldıkları görülmüştür.

Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin “Bir öğrenci veya grup tarafından bu öğretim yılında zorbalığa ne kadar süre maruz kaldınız” sorusunun bulguları doğrultusunda özel okullarda zorbalığa maruz kalma süreleri (‘Bir haftadan az’ veya ‘bir haftadan fazla’) resmi okullara göre daha kısa sürelidir (Tablo. 4). Bu durum özel okullarda uygun fiziki koşullar, ders dışı etkinlikler, sosyal faaliyetler ve öğrencilerin rahatlayabileceği alanlar öğrencilere farklı davranışlar göstermesi için fırsat vermektedir. Ayrıca özel okulların öğrenci sayısının az ve rehberlik servisindeki uzmanların fazla olması öğrencilere rehberlik hizmetlerinin bireysel veya grup olarak sunulmasını kolaylaştırmaktadır. Yurt dışında yapılan çalışmalara baktığımızda zorbalığa maruz kalma sürelerinin araştırmaya katılan resmi ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Eslea ve Smith’in (1994), DFE Sheffield Zorbalık Projesi kapsamında İngiltere’de 1990-1992 yılları arasında toplam 657 öğrencinin katıldığı araştırmada ilkokullara devam eden öğrencilerin % 23.1’nin bir önceki dönemde “bazen” ya da “daha fazla” oranda zorbalık kurbanı, % 9.3’nün de “bazen” diğer öğrencilere yönelik zorbalık davranışlarda bulduklarını göstermektedir. Salmon ve James’in (1998) İngiltere’de yaptıkları çalışmada öğrencilerin % 10’u “kimi zaman” ya da “daha sık” zorbalığa uğradığını belirtirken; % 4’de “haftada en az bir kez” zorbalık kurbanı olduklarını bildirmişlerdir.

Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin “Son 6 ay içerisinde hangi zorbalık davranışına maruz kaldınız” sorusunun bulguları doğrultusunda (Tablo. 5) kız öğrenci-

lerin ‘Sözel Zorbalığa’ ve ‘İlişki Zorbalığı’na erkek öğrencilerin ise ‘Fiziksel zorbalık’a daha fazla uğradıkları söylenebilir. Araştırmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sözel zorbalığa maruz kaldıkları belirtilmektedir. Pişkin (2006) de Ankara’da 4 ilköğretim okulunda 4.5.6.7 ve 8. Sınıflarında okuyan 1154 öğrenci üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Zorbalık türleri ile ilgili yapılan araştırmalarda kız öğrencilerin sözel erkek öğrenciler ise daha fazla fiziksel zorbalığa uğramaktadır (Boulton ve Underwood,1993; Ahmad ve Smith, 1994). Olweus (1995)’a göre erkekler kızlara kıyasla üçte iki oranında daha fazla zorbalık yapmaktadırlar. Kızlar genellikle sosyal dışlanmaya maruz kalırken, erkekler, fiziksel şiddete maruz kalırlar. Ayrıca erkeklerin sıklıkla birinci tür zorbalık uyguladıklarını, kızların ise büyük oranda arkadaşlarını dışladıklarını, oyuna almadıkları ya da dalga geçtikleri görülmüştür (Olweus, 1995).

Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin “Size zorbalık yapan kimdir” sorusunun bulguları doğrultusunda (Tablo.6) Hem kız hem de erkek öğrenciler daha fazla erkek öğrenciler tarafından zorbalık davranışlara maruz kaldıkları söylenebilir. Bu sonuçları destekleyen yabancı ve yerli birçok araştırmaya rastlamaktayız. Olweus (1987) yapmış olduğu çalışmada erkek öğrencilerin büyük çoğunluğu diğer erkek öğrenciler tarafından zorbalığa uğrarken, kız öğrencilerin %60’ı sadece erkekler tarafından zorbalığa maruz kalmaktadır (Akt.Dölek,2002). Benzer şekilde Crick (1996) erkek öğrencilerin açık saldırılara hedef olma açısından kız öğrencilere göre daha risk altında olduğunu belirtmiştir. Boulton ve Underwood (1992) de yapmış oldukları araştırmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmalarında erkek kurbanların %81’i erkeklerden, %9.5’ i kızlardan zorbalığa uğrarken kız kurbanların %37’si erkeklerden % 24’ü kızlardan zorbalığa uğradıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda literatürü inceleyen Ahmad ve Smith (1994) şu sonuca ulaşmışlardır; erkeklerin hem kızlara hem de erkeklere zorbalık yaptıklarını ve erkeklerin kızlar tarafından zorbalığa maruz kaldıklarını açıklamada da gönülsüz olduklarını ortaya çıkarmışlardır. Türkiye’deki araştırmalara baktığımızda hem kızların hem de erkeklerin erkekler tarafından zorbalığa daha sık maruz kaldıkları, erkeklerin fiziksel kızların ise sözlü sataşma ile zorbalık yaptıkları, kızların diğer kızlara da belirgin düzeyde zorbalıkta buldukları belirtilmektedir (Dölek, 2002; Gültekin, 2003; Yurtal ve Cenkseven, 2006;Çoskun,2008).

Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketi’nin “Size hangi sınıf seviyesinde okuyan öğrenciler daha çok zorbalık yapmaktadır” sorusunun bulguları doğrultusunda (Tablo.7; Tablo.8) özel okullarda ‘Aynı sınıf seviyesindeki öğrenciler’ tarafından zorbalığa maruz kalma resmi okullardaki öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni açısından erkek öğrencilerin ‘Büyük sınıf öğrenciler’ tarafından kız öğrencilere göre daha fazla zorbalığa maruz kaldığı görülmektedir. Benzer sonuçlara Yurtal ve Cenkseven’nin (2006) yapmış oldukları araştırmada da rastlamaktayız. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin yaşı büyüdükçe zorbalıkta bulunma sıklığı artmakta zorbalığa uğrama sıklığında azalma görülmektedir (Rigby ve Slee, 1991; Perry ve Kusel 1988). Olweus’e göre (1995) her okul seviyesinde zorbalığın en aktif oldukları dönem okulun son sınıfıdır. Bu görüşünü de şu

şekilde açıklamaktadır, son sınıf öğrencileri okulun yaşça ve bir oranda bedence en büyükleri oldukları için gücü en rahat kullanan kişi durumundadır.

Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin “Okulda zorbalık en çok nerelerde yapılıyor” sorusunun bulguları doğrultusunda (Tablo. 9) özel okullarda ‘Sınıf’ ta daha fazla görülürken resmi okullarda okul bahçesinde görülmektedir. Araştırmanın bulgularına paralel Karaman, Kepenekçi ve Çinkır’ın (2001) araştırmalarında öğrencilerin en fazla sınıfta daha sonra okul koridorunda ve okul bahçesinde zorbalığa uğradıklarını belirtmektedir. Alper (2008) çalışmasında fiziksel zorbalığın en sık görüldüğü yerin sınıf olduğunu belirtmektedir. Yabancı araştırmalara baktığımızda da öğrencilerin daha çok okul bahçesinde zorbalığa uğradıkları görülmektedir (Whitney ve Smith,1993; Sharp ve Smith, 1994; Kalliotis, 2000). Bu sorunun bulguları doğrultusunda (Tablo. 10) cinsiyet değişkeni açısından kız öğrenciler ‘Sınıf’ ta erkek öğrenciler ise ‘Okul bahçesi’nde zorbaca davranışların yapıldığını belirtmektedirler. Dölek (2002) çalışmasında zorbalığa uğrama ve zorbaca davranışlarda okulun türü açısından bir ilişki bulunmuşken sadece, devlet okullarındaki öğrencilerin özel okula kıyasla daha büyük bir kısmının sınıflarında diğer çocukların zorbalığa uğradıklarını düşündüklerini

bulmuştur.

Akran Zorbalığı Değerlendirme Anketinin “Zorbalık olaylarında öğretmen ve yöneticileriniz tarafından müdahale çalışmaları yapılıyor mu ” sorusunun bulguları doğrultusunda (Tablo. 11) erkek öğrenciler zorbalığa karşı yapılan müdahale çalışmalarını kız öğrencilere göre daha yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir. Bu düşünceden hareketle ilköğretim ikinci kademedeki kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre zorbalığa maruz kalma biçimleri sosyal dışlama, dedikodu gibi dolaylı veya ilişkisel zorbalık şeklinde gerçekleşmesi bu durumun öğretmenler tarafından görülmesini zorlaştırdığını düşündürmektedir. Birkinshaw ve Eslea’ ye göre öğretmenlerin fiziksel zorbalığı, sözel ve ilişkisel zorbalığa göre daha kolay fark ettiklerini bunun sonucu olarak zorbaca davranışlara anında müdahale ettiklerini belirtmektedir (Akt. Dölek, 2002). Araştırmanın bulgusunu destekleyecek bir başka düşünce, öğretmenlerin okul içerisinde zorbalığın miktarını tahmin edemedikleri yönündedir. Çünkü zorbalığın miktarından (derecesi) habersizdirler. Bu durumda öğretmenlerin tutumları, zorbalığa karşı tepkilerinde önemli rol oynamaktadır (Graig,Henderson ve Murphy, 2000; Atlas ve Pepler;1998;Olweus,1999).

Kaynakça

- Ahmad, Y., Smith, P. K. (1994). *Bullying in schools and issue of sex difference in archer (ed) Male Violence*; Jessica Kinsley Publishers. Vulling, London
- Akduman G.Gültümser (2010) “ 7-14 Yaş Grubu Çocuklarda Akran İstismarı ve Kendi Çözüm Önerileri”, Gazi Üniversitesi. Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 3 (2), 13-26, 2010
- Arıman Fatma.(2007) Sınıf Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ile Okul İklimi Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atlas, R. S., & Pepler, D. J. (1998). “Observations of bullying in the classroom”, *The Journal of Educational Research*, 92(2), 86-99.
- Atik G., (2006) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri Arasındaki Zorbalık Davranışını Yordamada Denetim Odağı, Benlik Saygısı, Aile Stili, Yalnızlık Ve Akademik Başarıları Rolü. Ota Doğu Teknik Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Baldry, A., Farrington, D.(1999). “Types of Bullying Among Italian School Children”, *Journal of Adolescence*, 22, 423-426.
- Bentley, K.M. ve Li, A.K.F. (1995). “ Bully and victim problems in elementary schools and students beliefs about aggression, *Canadian Journal of School Psychology*, 11:153-165.
- Besag, V. (1989). *Bullies and victims in school*. Milton Keynes, UK: Open University Press.
- Bilgiç E., Yurtal F. (2009) “Zorbalık Eğilimlerinin Sınıf İklimine Göre İncelenmesi”, Çanakkale Üniversitesi. Eğitimde Kuram ve Uygulama 2009, 5 (2): 180-194
- Boulton, J., Underwood, K. (1992). “ Bully/victim Problems Among Middle School Children”, *British Journal of Educational Psychology*, 62, 73-87.
- Boulton, M., Trueman, M., Flemington, I. (2002). “Associations Between Secondary School Pupils’ Definitions of Bullying, Attitudes Towards Bullying, and Tendencies to Engage in Bullying: age and sex differences”. *Educational Studies*, 28 (4): 353-370.
- Crick, N.R. (1996). “The Role of Overt Aggression, Relational Aggression and Prosocial Behavior in The Prediction of Children’s Future Social Adjustment”. *Child Development*, 67: 2317-2327.
- Çoşuk Gülsen (2008) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ile Problemleri İnternet Kullanımları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Dake, Pice, Tellijohann, (2003) “The nature and extent of bullying at school”, *Journal of School Health* 73: 173-80, 2003.
- Dölek, Nevin. (2002). İlk ve Orta Öğretim Okullarındaki Öğrenciler Arasındaki Zorbaca Davranışların İncelenmesi ve ‘Zorbalığı Önleme Tutumu Geliştirilmesi Programı’nın Etkisinin Araştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eslea, Mike ve Smith, Peter K. (1994). Anti-Bullying Work in Primary Schools. Poster Presented The Annual Conference of The Developmental Section of the British Psychological Society. University of Portsmouth.
- Fitzgerald, D. (1999). *Bullying in our schools - Understanding and tackling the problem- A guide for schools*. Dublin: Blackhall Publishing.
- Craig, W.M., Henderson, K., Murphy, G. (2000) “Prospective Teacher’s Attitudes Toward Bullying and Victimization”. *School Psychology International*, 21 (1): 5-21.
- Graham, S., & Juvonen, J. (1998). “Self-blame and peer victimization in middle school: An attributional analysis”, *Developmental Psychology*, 34(3), 587-599.
- Genta, M.L., Menesini, E., Fonzi, A., Costabile, A. ve Smith, P.K. (1996). “Bullies and victims in schools in central and Southern Italy”. *European Journal of Psychology*, 11: 97-110.
- Glover, D., Gough, G., Johnson ve M. Cartwright, N. (1998). “Bullying in 25 Secondary Schools: Incidence, Impact and Intervention”. *Educational Research*, 42(2): 141-156.
- Gültekin, Z. (2003). *Akran Zorbalığını Belirleme Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kapçı (2004) Kapçı, E.G., İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Şiddetinin Depresyon, Kaygı Ve Benlik Saygısıyla İlişkisi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Ankara,
- Kaltiala-Heina, R. Ve Rimpela, M. (1999). “ Bullying, Depression and Suicidal Ideation In Finnish adolescents: School Survey.” *BMJ: British Medical Journal*, 319: 348-351.
- Karaman-Kepenekçi, Y. ve Çinkır, Ş. (2001). *Lise Düzeyinde Öğrenciler Arasında Kabagücü*. (Yayınlanmamış Araştırma Raporu). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Kalliotis, P. (2000). “Bullying as a special case of aggression-Procedures for crosscultural assessment”. *School Psychology International*, 21 (1), 47-64.
- Ma, Xin., Stewin, L. (2001). “Bullying in School: Nature, effects and Remedies”. *Research Papers in Education*, 16(3), 247-270.
- Nansel (2001). “Bullying Behavior Among US Youths: Prevalence And Association With Psychosocial Adjustment”. *JAMA*, 285: 2094-100.
- O’Connell, P., Pepler, D., Craig, W. (1999). “Peer involvement in bullying: Insights and challenges for intervention”. *Journal of Adolescence*, 22: 437-452.
- Olweus, D., 1995, *Bullying At School*, Oxford: Blackwell
- Olweus, (1999). Olweus, D., / *Bullying prevention program*. Boulder, CO: Center for the Study and Prevention of Violence, Institute of Behavioral Science”, University of Colorado at Boulder,
- Olweus, D. (2005). *Bullying at school. What we know and what we can do*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Öğdem Ö. (2009). Okul Çağr Çocuklarında Fiziksel Aktivitelerin, Alkol, Sigara Kullanımı ve Kabadayılık Zorbalık Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sağlık bilimleri Enstitüsü. Antalya
- Perry, D., Kusel, S. (1988). “Victims of Peer aggression”. *Developmental Psychology*, 24, 807-814.
- Pişkin, M. (2006). *Akran Zorbalığı Olgusunun İlköğretim Öğrencileri Arasındaki Yaygınlığının İncelenmesi*. I. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, İstanbul. Retrieved July 4, 2006, from <http://iogm.meb.gov.tr/siddetveokul/AbstractsBooklet.pdf>
- Rigby, K. (1995) *What Schools Can Do About Bullying*. The Professional Reading Guide for Educational Administrators. Vol.17(1):1-5.
- Rigby, K. (2003). “Consequences of bullying in school “. *Canada Journal of Psychology*, 48.(9).
- Rigby, K. and Slee, P.T. (1991). *Bullying among Australian school children: Reported behavior and attitudes toward victims*. *Journal of Social Psychology*, 131(5), 615-627.
- Salmon, G. ve James, A. (1998). “Bullying in Schools: Self Reported Anxiety, Depression and Self Esteem in Secondary School Children.” *BMJ: British Medical Journal*, 317: 63-71
- Sharp ve Smith, (1994). *School Bullying: Insights and Perspectives*. London: Routledge.
- Satan, A. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorba davranış eğilimlerinin okul türü ve bazı sosyo-demografik değişkenler ile ilişkisi, Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Sarıbeyoğlu S. (2007). *Lise Öğrencilerinde Aile İçi Çocuk İstismarı ile Zorbalık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Slee, 1995 Slee, P.T. (1994). “Situational and Interpersonal Correlates of Anxiety Associated With Peer Victimization”. *Child Psychiatry and Human Development*, 25: 97-107.
- Sutton, J., Smith, P., Swettenham, J. (1999). “Socially undesirable need not be incompetent”. *Social Development*, 8, 132-134.
- Tattum, D. (1993). *What is bullying? Understanding and managing bullying*. Oxford: 3-14.
- Yoneyama, S., Naito, A. (2003) “Problems with the Paradigm: the school as a factor in understanding bullying (with special reference to Japan)”. *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 24 Issue 3, p315, 16p
- Yurtal, F. ve Cenkseven, F. (2006). “İlköğretim Okullarında Zorbalığın İncelenmesi”. I. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu Bildiri Özetleri. İstanbul: Dumat Ofset, s.14.
- Whitney, S., (1993). “A Survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools”. *Educational Research*, 35, 325
- Wolke, D., Woods, S., Stanford, K., Schulz, H. (2001). “Bullying and Victimization of Primary School Children in England and Germany: Prevalence and School Factors.” *British Journal of Psychology*, 92: 673-696.

Analysis Of Relation Between Bullying Behaviours And Gender And School Variety Of Students At Secondary Schools

Dr.Aysin SATAN

Marmara University, Atatürk Faculty of Education , Department of Science of Education
(satanali@hotmail.com)

Abstract

Aim of this research is to reveal how 6th 7th and 8th degree students are exposed to bully behaviors, how and how often and where these bullying behaviors happen and how these behaviors are evaluated by students, teachers and management. For this reason Coequal bully behaviors Survey is applied. Results of this survey is evaluated by using frequency and percentage system. Two hundred eighty eight girls and two hundred eight boys participated in this survey. Three hundred twenty one of these students attend official secondary schools while one hundred seventy five of these attend private schools. According to analysis % 63.3 of these students are exposed to bully behaviors. According to gender, %52.2 of female students and % 42.8 of male students are exposed to bully behaviors.

Key Words; *bully behaviors at school, victim, despot.*

Introduction

Violent behaviors which are seen among students are important factors that negatively affect the education system. Bullying which is a kind of violent behavior at school threatens the students' physical, emotional and social securities. On bully behaviors issue, which is very important for kids, teenagers and families, many researches have been done in Europe, USA and Japan along with many Scandinavian countries in last 35 years. (Slee,1995; Rigby, 1995; Graham, Juvonen, 1998; Sutton, Smith, Swettenham,1999;Wolke,2001;Dake,Pice,Tellijohann,2003;Yone yama, Naito,2003).

In Turkiye, we see that researches on bully behaviors related to primary and secondary schools became frequently done in last ten years. (Dölek, 2002; Satan, 2006; Atik, 2006; Saribeyoğlu, 2007; Arıman, 2007; Çoşku, 2008; Öğdem, 2009). Bully behaviors at school is described as one's intensional behaviors which physically or emotionally disturb another one. (Olweus,2005). When we look at descriptions of bully behaviors in literature, (Slee,1995; Besag,1989; Tattum,1993; Rigby,2003; Fitzgerald,1999) some common features are seen. First one is instability of physical of emotional power between victim and despot. Second one is deliberate and iterative cynical behaviors against victim.

According to common descriptions of bully behaviors, bullying should not be evaluated as fight or conflict between two students which are equal both physically and emotionally. Bully behaviors at school results in destruction for both victims who are exposed to bully behaviors and despots. Bully behaviors include very serious violent behaviors.

We can separate bully behaviors at school into three main groups. These are physical, oral and relational bully behaviors. Physical bully behaviors occurs by kicking, pulling hair, pushing, hitting, using force, impending, scaring or taking money by using force, which eventually oc-

curs when powerful one disturbs weak student. Oral bully behaviors are telling bad words, nicknaming, swearing, and damaging one's self reliance by hurting his/her emotions. Relational bully behaviors are telling unreal things about others, sidelining a student from game groups, isolating, chit chatting, damaging ones relations with others and eventually sidelining a student and making her/him isolated. (Boulton, Trueman, Flemington, 2002; Dake, Pice, Tellijohann, 2003).

We see many researches in Turkey and in the world which reveal the level and frequency of bully behaviors at schools.

In a research at USA, %75 of the students at the age of 12-18 and in a research at Canada %38 of 5000 students at primary and secondary schools are reported to have been exposed to bully behaviors at least once. (Ma ve ark., 2001; O'Connell ve ark.,1999). In a research in Norway on 84000 students, it is seen that one of every 7 students is exposed to bully behaviors. (O'Connell ve ark., 1999). In Italy %40 of primary school students and %28 of secondary school students are exposed to bully behaviors. (Genta ve ark., 1996). In Finland one of every ten students are exposed to bully behaviors. (Kaltiala-Heino ve Rimpela, 1999).

When we looked through the research made in Turkey, it is seen that the level of bully behaviors at schools are high and close to each other.

According to a research done by Nevin Dölek (2002) it is seen that %51.26 of students are exposed to bully behaviors at schools once or more in a week while the other %37.9 of the students are showing bully behaviors on other students. Kapıcı (2004) states in his research over 206 students that %40 of 4th and 5th grade students are exposed to physical, oral, emotional or sexual bully behaviors. According to a research made by Akduman (2010) on 146 students at the age of 7-14 shows that male students are exposed to bully behaviors

more than female students. 157 students participated in Bilgic Yurtals (2009) survey and %58 of these students are exposed to bully behaviors and %23.5 of these students show bully behaviors. This kind of behaviors negatively affect education. Physiological and social affects of these behaviors on students not only last over education years but also have an effect on the rest of their life. These behaviors affect both students who are exposed to bully behaviors and who witness and who usually show bully behaviors.

Aim of this research is to reveal how 6th 7th and 8th degree students are exposed to bully behaviors, how and how often and where these bullying behaviors happen and how these behaviors are evaluated by students, teachers and management.

Process

Research media are all secondary schools including official and private ones in Kadıköy, Anatolian side of Istanbul. Sample of research are 496 students (6th 7th and 8th grades) from 4 official and 3 private schools.

Data Collection Tools

In research, Personal Information Form is used to get information about school type and gender. There are ten questions in Survey of Evaluation of Coequal bully behaviors. Aim of this sample is to reveal how bullying behaviors happen and what are the reactions to these behaviors.

Analysis of Data

To see relation between school type and gender, bidirectional test is used in the survey of evaluation of coequal bully behaviors. In all statistical process at least 05 significance level is required.

Diagnosis

In this section, there are diagnostic information about Personal information form and survey of evaluation of coequal bully behaviors of the secondary school students.

Diagnosis are below about Personal Information Form

School type	F	%
Official	321	64.7
Private	175	35.3
Total	496	100

When Table 1 is examined it is seen that 321 of 496 students which equals to %64.7 of total attend to official schools while 175 of them which equals to %35.3 attend to private secondary schools.

Gender	F	%
Female	288	58.1
Male	208	41.9
Total	496	100

When Table 2 is examined it is seen that 288 of 496 students which equals to %58.1 are female and 208 of them which equals to %41.9 are male students.

Being exposed to bully behaviors	Yes	No
Official Secondary schools	204	117
f	63.6	36.4
	%	
Private secondary schools	112	65
f	62.9	37.1
	%	
Total	316	182
f	63.3	36.7
	%	

When Table 3 is examined it is seen that 204 students which equals %63.6 of students in official schools say that they are exposed to bully behaviors while 117 of them which equals %36.4 say that they are not exposed to bully behaviors. 112 students which equals %62.9 in private schools say that they are exposed to bully behaviors while 65 students which equals %37.1 say that they are not exposed to bully behaviors.

Diagnosis are below about kaleidoscopes of school type and gender with Survey of Evaluation of Coequal bully behaviors.

How often a student of a group is exposed to bully behaviors according to school type.	Less than a week	More than a week	A month	More than a month	A year
Female	N 43 % 21.1	14 6.9	69 33.8	55 27.0	23 11.3
Male	N 28 % 25.0	32 28.6	25 22.3	18 16.1	9 8.0
Total	N 71 % 22.5	46 14.6	94 29.7	73 23.1	32 10.1

As seen in Table 4 there is a meaningful relation between school type and how often a student or a group is exposed to bully behaviors. [$\chi^2=31.5$, $P<.05$]. But there is not a meaningful relation related to gender. According to gathered information, 496 students answered the question of "How long have you been exposed to bully behaviors through the year?" and %22.5 of them said less than a week, %14.6 said more than a week, %29.7 of them said one month, %23.1 of them said more than a month and %10.1 of them said more than a year. When official school results are examined it is seen that "less than a week is %21.1" and "more than a week is %6.9" these percentages increase to "less than a week to %25" and "more than a week to %28.6" in private schools. In official schools "a month is %33.8" "more than a month is %27" and "more than year is %11.3" while in private schools these percentages decrease to "a month to %22.3" "more than month to %16.1" and "more than a year to %8".

As seen in Table 5 there is a meaningful relation

Table 5
Test results according to being exposed to bully behaviors related to gender

What kind of bully behaviors have you been exposed in last 6 months		Oral bully behaviors	Physical bully behaviors	Relational bully behaviors
Female .	N	93	34	51
	%	52.2	19.1	28.7
Male	N	59	51	28
	%	42.8	37.0	20.3
Total	N	152	85	79
	%	48.1	26.9	25.0

between gender and question of 'What kind of bully behaviors have you been exposed in last six months?' [$\chi^2=12.8, P<.05$]. But there is not a meaningful relation related to school type. According to gathered information among 496 students, %48.1 of students stated that they are exposed to oral bully behaviors while %26.9 of them stated that they are exposed to physical bully behaviors and %25 of them stated that they are exposed to relational bully behaviors. When table is examined it is seen that female students are exposed to oral bully behaviors with a percentage of %52.2 and relational bully behaviors with a percentage of %28.7 while %42.8 of male students are exposed to oral bully behaviors and %20.3 of them are exposed to relational bully behaviors. Male students are exposed to physical bully behaviors with a percentage of %37 while female students are exposed with a percentage of %19.1

As seen in Table 6 there is a meaningful relation between gender and "who applies you bully behaviors". [$\chi^2=10.77, P<.05$]. However according to test results there is not a meaningful relation between school type and bullying students. According to gathered information about the question of "who applies to bully behaviors" it is seen that %53 of male students, %14.8 of female students and %32.2 of both male and female students show bullying behaviors. When related table is examined, it is seen that %45.5 of female students are exposed to bully behaviors by male students while %15.2 of them are exposed to bully behaviors by females. %62.6 male students are exposed to bully behaviors by male students and %14.4 of them are exposed to bully behaviors by females.

Table 6
Test Results of "Who applies to bully behaviors" according to gender.

Who applies you bully behaviors		Male	Female	Male and Female
Female	N	81	27	69
	%	45.5	15.2	39.3
Male	N	87	20	32
	%	62.6	14.4	23.0
Total	N	168	47	101
	%	53.0	14.8	32.2

Table 7

Test results related to bully behaviors of students from different grades according to school types.

What is grade of student which applies you bully behaviors.		Upper Grades	Same Grades	Class Mates
Official Secondary School.	N	79	53	71
	%	38.9	26.1	35.0
Private Secondary School.	N	56	15	42
	%	49.1	13.4	37.5
Total	N	135	68	113
	%	42.5	21.6	35.9

As seen in Table 7 there is a meaningful relation between school type and bully behaviors applied by different grades. [$\chi^2=7.29, P<.05$]. According to information, %42.5 of 496 students stated that they are exposed to bully behaviors by upper grades, %21.6 of students stated that they are exposed to bully behaviors by sama grades and %35.9 of students stated that they are exposed to bully behaviors by their class mates. As seen in table it is seen that there is a meaningful relation between school type and grade variety of students. While %49.1 of private school students are exposed to bully behaviors by their class mates this rate is %38.9 in official schools.

As seen in Table 8 there is a meaningful relation of bully behaviors between gender and different grades [$\chi^2=12.43, P<.05$]. According to information, %42.5 of 496 students stated that they are exposed to bully behaviors by upper grades, %21.6 of students stated that they are exposed to bully behaviors by sama grades and %35.9 of students stated that they are exposed to bully behaviors by their class mates. When related table is examined, it is seen that %53.6 of students are exposed to bully behaviors by upper grades while %41.8 of students are exposed to bully behaviors by their class mates

Table 8

Test results related to bully behaviors of different grades according to gender.

Which grades apply you bully behaviors		Upper Grades	Same Grades	Class Mate
Female.	N	60	43	74
	%	33.9	24.3	41.8
Male	N	75	25	39
	%	53.6	18.1	28.3
Total	N	135	68	113
	%	42.5	21.6	35.9

Table 9

Test results of relation between school type and place where bully behaviors are applied.

Where bully behaviors are applied at schools.		School Corridor	School Yard	School Way	WC	
Official Secondary Schools	N	27	90	126	50	28
	%	8.4	28.0	39.3	15.6	8.7
Private Secondary Schools.	N	36	86	37	7	14
	%	20.6	49.1	21.1	2.2	8.1
Total	N	63	176	163	52	42
	%	12.7	35.5	32.9	10.5	8.5

As seen in Table 9, there is a meaningful relation between the place of bully behaviors and school types. [$\chi^2=61.28, P<.05$]. However there is not a meaningful relation between gender. 496 students are asked the question “where bully behaviors are applied on you” %12.7 students said school corridor, %35.5 of students said classrooms, %32.9 of students said school yard %10.5 of them said school way and %8.5 of them said Wc. According to these information places where bully behaviors are applied may change according to school type.

As seen in Table 10 there is a meaningful relation between the place where bully behaviors are applied and gender. [$\chi^2=22.85, P<.05$]. According to gathered information, among 496 students, %12.7 of them said school corridor, %35.5 of them said class room, %32.9 of them said school yard , %10.5 of them said school way and %8.5 of them said Wc. %42.7 of female students said class room, %30.9 of them said school yard while %35.6 of male students said school yard, %25.5 of them said class room and %23.5 of them said that they are exposed to bully behaviors on school way.

Table 10

Test Results according gender related to place where bully behaviors are applied.

Where bully behaviors are applied at school		School corridor	Class School yard	School way	WC	
Female	N	36	123	89	24	16
	%	12.5	42.7	30.9	8.3	5.6
Male	N	27	53	74	28	26
	%	13.0	25.5	35.6	23.5	12.5
Total	N	63	176	163	52	42
	%	12.7	35.5	32.9	10.5	8.5

Table 11

Test results according to gender in terms of how teachers and managers intervene bully behaviors

Do the managers and teachers try to intervene		No	Sometimes	Frequently	I don't know
Female	N	64	86	81	80
	%	30.8	29.9	28.1	27.8
Male	N	41	58	40	46
	%	14.2	27.9	19.2	22.1
Total	N	105	144	121	126
	%	18.9	32.0	22.3	26.9

As seen in Table 11 there is a meaningful relation between gender and teachers and managers position of preventing bully behaviors. [$\chi(2)=21.19, P<.05$]. But there is not a meaningful relation about school type. According to gathered information among 496 students, students are asked "do your teachers and managers try to intervene bully behaviors" and %18.9 of them said "no", %32.0 of them said "sometimes" %22.3 of them said "frequently" and %26.9 of them said "I don't know". When related table is examined it is seen that %14.2 of male students answered this question as "no" while this rate has increased to %30.8 among female students.

There is not a meaningful relation between school type [$\chi(2)=.370, P>.05$] and gender [$\chi(2)=2.51, P>.05$] according to the question of "have you ever tried to intervene bully behaviors". There is not a meaningful relation either, between school type [$\chi(2)=1.98, P>.05$] and gender [$\chi(2)=12.8, P>.05$] according to question of "have you been exposed to bully behaviors in last six months".

Discussion

According to gathered information through Survey of Evaluating the Coequal bully behaviors, %63.3 of 496 students stated that they have been exposed to bully behaviors in last year while %36.7 of them stated that they haven't been exposed to bully behaviors. (Table 3) This rate is higher in Glover and Ark. (1998) researches. According to their research results it is seen that %75 of students are exposed to bully behaviors. In Baldry and Ferrington's research (1999), it is seen that %50 of students are exposed to bully behaviors. This rate is fairly high. There are many researches which supports these information (Nansel, 2001; Bentley ve Li, 1995; Genta ve ark, 1996).

In Turkey, in Yurtal and Cenkseven's researches (2006) it is seen that %35.1 of students are exposed to bully behaviors at schools. When Kapçı's (2004) research results are evaluated in general terms, it is seen that %40 of 4th and 5th grades of primary school students are exposed to bully behaviors.

In survey of evaluating the coequal bully behaviors, private school students are exposed to bully behaviors less than official school students. (less than a week of more than a week). (Table 4) This situation is related to facilities provided by private schools such as physical conditions, social activities. Besides, there are less students in private schools and there are more advisors in private schools and this situation makes it easier to inform students about

personally of in group therapy. When foreigner researches are evaluated, it is seen that 2nd grades of secondary schools are exposed to bully behaviors in lower rates. In Eslea ve Smith's (1994) DFE Sheffield bully behaviors Project in England, 657 students participated between the years 1990-1992 and it is seen that %23.1 of students are victims of bully behaviors while %9.3 stated that they sometimes apply bully behaviors on others. In Salmon and James' research in England (1998), it is seen that %10

of students are exposed to bully behaviors "sometimes" or "more frequently" while %4 of students are exposed to bully behaviors once every week. In survey of evaluating coequal bully behaviors, according to gathered information through the question of "what kind of bully behaviors have you been exposed in last six months" (table 5) it is seen that female students are exposed to oral bully behaviors and relational bully behaviors while male students are exposed to physical bully behaviors. In researches it is obvious that most of the students are exposed to oral bully behaviors. Piskin got similar results (2006) in his re-search over 1154 students in Ankara over 4th 5th 6th 7th and 8th grades from 4 different schools. In researches over bully behavior types, it is seen that female students are exposed to oral bully behaviors while male students are exposed to physical bully behaviors. (Boulton ve Underwood, 1993; Ahmad ve Smith, 1994). According to Olweus (1995) male students apply bully behaviors 2/3 more than female students. Female students are exposed to social isolation while male students are exposed to physical violence. Apart from this, it is frequently seen that male students apply physical bully behaviors while female students prefer to isolate their friends from their groups. (Olweus, 1995).

In survey of evaluating coequal bully behaviors, related to question of "who apply you bully behaviors" (table 6) it is seen that both female and male students are exposed to bully behaviors by male students. There are many research which support these results. In his research, Olweus (1987) stated that most of male students are exposed to bully behaviors by male students while %60 of female students are exposed to bully behaviors by male students. (Akt.Dölek, 2002). Similarly, Crick (1996) stated that male students are in higher risk group of being exposed to bully behaviors according to female students. Boulton and Underwood also got similar results (1992) in their researches. In their research results, it is seen that male students are exposed to bully behaviors by %81 male and %9.5 female students while female students are exposed to bully behaviors by %37 male students and by %24 female students. Ahmad and Smith (1994) who examined this literature got these results; male students apply bully behaviors to both male and female students however male students are reluctant to reveal that they are exposed to bully behaviors by female students. When researches in Turkey are evaluated it is seen that both female and male students are exposed to bully behaviors by male students at higher rates and male students apply bully behaviors by physical terms and female students apply bully

behaviors by oral terms. (Dölek, 2002; Gültekin, 2003; Yurtal ve Cenkseven, 2006; Çoskun, 2008).

In survey of evaluating coequal bully behaviors, classmate bully behaviors rate is higher in private schools than official schools. (Table 7; Table 8)

According to gender, it is seen that male students are exposed to bully behaviors in higher rates in contrast to female students from upper grades. Similar results are seen in Yurtal and Cenkseven's researches (2006). In research it is also seen that as students grow older, applying bully behaviors rate is increased and rate of being exposed to bully behaviors is decreased. (Rigby ve Slee, 1991; Perry ve Kusel 1988). According to Olweus, (1995) bullying students are most active in their final years of school. He explains this situation as ; students in final year are older than other students and a little bit more powerful than other students so they feel themselves free to use their power.

In survey of evaluating coequal bully behaviors, according to information gathered through question "where bully behaviors are applied on you at school" (table 9), it is seen that in private schools bully behaviors are applied in classrooms while in official schools bully behaviors are applied in school yard. Parallel to these results Karaman, Kepenekçi and Çınkır (2001) students are exposed to bully behaviors at most in class rooms, school corridors and in school yard. In his research Alper (2008)

stated that physical bully behaviors are applied at most in classroom. When foreigner researches are evaluated it is seen that students are exposed to bully behaviors mostly in school yards. (Whitney ve Smith, 1993; Sharp ve Smith, 1994; Kalliotis, 2000). According to information related to this question (table 10) it is seen that female students apply bully behaviors in class rooms while male students apply bully behaviors in school yards. Dölek (2002) in his research found no relation between bullying behaviors and school type while he found that official school students are exposed to bully behaviors more than private school students.

In survey of evaluating coequal bully behaviors, it is seen that (table 11) male students think that intervening the bully behaviors by managers and teachers are adequate while female students think that these interventions are not adequate. Related to this idea, it can be said that female students are exposed to oral bully behaviors such as isolation or relational bully behaviors and this makes it harder for teachers to detect and intervene these kinds of bully behaviors. According to Birkinshaw and Eslea teachers and managers detect physical bully behaviors easier and intervene directly. (Akt. Dölek, 2002). Another side of this investigation states that teachers and managers are not aware of the bully behaviors at schools. Because they don't know the level of bully behaviors. Thus, teachers attitudes play important in their reactions to bully behaviors (Craig, Henderson ve Murphy, 2000; Atlas ve Pepler; 1998; Olweus, 1999).

Bibliography

- Ahmad, Y., Smith, P. K. (1994). *Bullying in schools and issue of sex difference in archer* (ed) Male Violence, Jessica Kinsley Publishers, Vullington London
- Akduman G. Gülümser (2010) "Coequal Seduction among 7-14 aged students and their own suggestions for solutions", Gazi University. Magazine of Kuramsal Eğitim Bilim, 3 (2), 13-26, 2010
- Azıman Fatma. (2007) Examination of relation between students tendency of bully behaviors and school types. Inedited Grad Thesis Yeditepe University. Institute of Social Sciences
- Atlas, R. S., & Pepler, D. J. (1998). "Observations of bullying in the classroom", *The Journal of Educational Research*, 92(2), 86-99.
- Atik G., (2006) Focus of Predicting Behaviors between bully behaviors and 2nd grades of secondary school students, Self respect, Family style, Isolation, and Role of Academic Success.. Ota East Technical University. Inedited Grad Thesis
- Baldry, A., Farrington, D. (1999). "Types of Bullying Among Italian School Children", *Journal of Adolescence*, 22, 423-426.
- Bentley, K.M. ve Li, A.K.F. (1995). "Bully and victim problems in elementary schools and students beliefs about aggression, Canadian Journal of School Psychology, 11:153-165.
- Besag, V. (1989). *Bullies and victims in school*. Milton Keynes, UK: Open University Press.
- Bilgiç E., Yurtal F. (2009) "Examination of bully behaviors Tendency according to class room media.", Çanakkale University. Theory and Application in Education 2009, 5 (2): 180-194
- Boulton, J., Underwood, K. (1992). "Bully/victim Problems Among Middle School Children", *British Journal of Educational Psychology* 62, 73-87.
- Boulton, M., Trueman, M., Flemington, I. (2002). "Associations Between Secondary School Pupils' Definitions of Bullying, Attitudes Towards Bullying, and Tendencies to Engage in Bullying: age and sex differences". *Educational Studies*, 28 (4): 353-370.
- Crick, N.R. (1996). "The Role of Overt Aggression, Relational Aggression and Prosocial Behavior in The Prediction of Children's Future Social Adjustment". *Child Development*, 67: 2317-2327.
- Çoşku Gülşen (2008) Relation between tendency of bully behaviors of 2nd grade of secondary school students and problematic internet tendency. Inedited Grad Thesis Yeditepe University. Institute of Social Sciences
- Dake, Pice, Telljohann, (2003) "The nature and extent of bullying at school", *Journal of School Health* 73: 173-80, 2003.
- Dölek, Nevin. (2002). Examination of primary and secondary school students' bullying behaviors and improving the attitude of preventing bullying behaviors. Inedited Doctorate. M.U. Institute of Education Sciences.
- Eslea, Mike ve Smith, Peter K. (1994). *Anti-Bullying Work in Primary Schools*. Poster Presented The Annual Conference of The Developmental Section of the British Psychological Society. University of Portsmouth.
- Fitzgerald, D. (1999). *Bullying in our schools - Understanding and tackling the problem- A guide for schools*. Dublin: Blackhall Publishing.
- Craig, W.M., Henderson, K., Murphy, G. (2000) "Prospective Teacher's Attitudes Toward Bullying and Victimization". *School Psychology International*, 21(1): 5-21.
- Graham, S., & Juvonen, J. (1998). "Self-blame and peer victimization in middle school: An attributional analysis", *Developmental Psychology*, 34(3), 587-599.
- Genta, M.L., Menesini, E., Fonzi, A., Costabile, A. ve Smith, P.K. (1996). "Bullies and victims in schools in central and Southern Italy". *European Journal of Psychology*, 11: 97-110.
- Glover, D., Gough, G., Johnson ve M. Cartwright, N. (1998). "Bullying in 25 Secondary Schools: Incidence, Impact and Intervention". *Educational Research*, 42(2): 141-156.
- Gültekin, Z. (2003). *Work of Improving the measurement of detecting coequal bully behaviors*. Inedited Grad Thesis Hacettepe University, Ankara.
- Kapçı (2004) Kapçı, E.G., Relation of depression, and self respect between primary school students exposure to bully behaviors., Ankara University Magazine of Education Sciences, Ankara,
- Kaltiala-Heina, R. ve Rimpela, M. (1999). "Bullying, Depression and Suicidal Ideation in Finnish adolescents: School Survey." *BMJ: British Medical Journal*, 319: 348-351.
- Karaman-Kepenekçi, Y. ve Çınkır, Ş. (2001). *bullying Behaviors among High School students*. (Inedited Research Report). Ankara: Ankara University Faculty of Education Sciences..
- Kalliotis, P. (2000). "Bullying as a special case of aggression-Procedures for crosscultural assessment". *School Psychology International*, 21 (1), 47-64.
- Ma, Xin, Stewin, L. (2001). "Bullying in School: Nature, effects and Remedies". *Research Papers in Education*, 16(3): 247-270.
- Nansel (2001). "Bullying Behavior Among US Youths: Prevalence And Association With Psychosocial Adjustment". *JAMA*, 285: 2094-100,
- O'Connell, P., Pepler, D., Craig, W. (1999). "Peer involvement in bullying: Insights and challenges for intervention". *Journal of Adolescence* 22, 437-452.
- Olweus, D., 1995, *Bullying At School*, Oxford: Blackwell
- Olweus, (1999). *Olweus, D., 'Bullying prevention program*. Boulder, CO: Center for the Study and Prevention of Violence, Institute of Behavioral Science", University of Colorado at Boulder,
- Olweus, D. (2005). *Bullying at school. What we know and what we can do*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Öğdem Ö. (2009). Examination of relation between alcohol, smoking and bully behaviors. Inedited Grad Thesis. Institute of Health Sciences Antalya
- Perry, D., Kusel, S., (1988). "Victims of Peer aggression". *Developmental Psychology*, 24, 807-814.
- Pişkin, M. (2006). Examination of Coequal bully behaviors among primary school students. I. Violence and School: Symposium of Cautions against violence at school Istanbul. Retrieved July 4, 2006, from <http://iogm.meb.gov.tr/siddetveokul/AbstractsBooklet.pdf>
- Rigby, K. (1995) *What Schools Can Do About Bullying*. The Professional Reading Guide for Educational Administrators. Vol.17(1):1-5.
- Rigby, K. (2003). "Consequences of bullying in school". *Canada Journal Psychiatry* 48(9).
- Rigby, K. and Slee, P.T. (1991). *Bullying among Australian school children: Reported behavior and attitudes toward victims*. *Journal of Social Psychology*, 131(5), 615-627.
- Salmon, G. ve James, A. (1998). "Bullying in Schools: Self Reported Anxiety, Depression and Self Esteem in Secondary School Children." *BMJ: British Medical Journal*, 317: 63-71
- Sharp ve Smith, (1994). *School Bullying: Insights and Perspectives*. London: Routledge.
- Satan, A. (2006). *Relation of some socio-demographic variants and tendency of bullying behaviors among students of 2nd grades of secondary schools*. Inedited Doctorate Thesis Marmara University Institute of Education Sciences.. Istanbul.
- Sarıbeyoğlu S. (2007). *Examination of bully behaviors and high school students*. Inedited Grad Thesis. Istanbul University. Institute of Education Sciences Istanbul.
- Slee, 1995 Slee, P.T. (1994). "Situational and Interpersonal Correlates of Anxiety Associate With Peer Victimization". *Child Psychiatry and Human Development*, 25: 97-107.
- Sutton, J., Smith, P., Swettenham, J. (1999). "Socially undesirable need not be incompetent". *Social Development*, 8, 132-134.
- Tattum, D. (1993). *What is bullying? Understanding and managing bullying*. Oxford: 3-14.
- Yoneyama, S., Naito, A. (2003) "Problems with the Paradigm: the school as a factor in understanding bullying (with special reference to Japan)" *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 24 Issue 3, p515, 16p
- Yurtal, F. ve Cenkseven, F. (2006). "Examination of bully behaviors in Primary Schools. I. I. Violence and School: Symposium of Cautions against violence at school. İstanbul: Dumat Ofset, s.14.
- Whitney, S., (1993). "A Survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools". *Educational Research*, 35: 325
- Wolke, D., Woods, S., Stanford, K., Schulz, H. (2001). "Bullying and Victimization of Primary School Children in England and Germany: Prevalence and School Factors." *British Journal of Psychology*, 92, 673-696.

Die Analyse Der Beziehung Zwischen Der Art Der Schule Mit Mobbing-Verhalten Und Das Geschlecht Der Schülern In Der Zweiten Stufe Der Grundschule

Dr. Aysin SATAN

Marmara Universität, Atatürk Bildungsfakultät, Abteilung der Erziehungswissenschaften
(satanali@hotmail.com)

Zusammenfassung

Der Zweck dieser Forschung ist die aktuelle Situation, wie die Schüler der 6., 7. und 8. Klassen abhängig von Schulart und Geschlecht der Arten des Mobbing ausgesetzt sind, auf welche Weise, wie oft und wo Mobbing zu finden ist, und wie die Lehrer, Schüler und Leiter Mobbing bewerten zu untersuchen und in den Vordergrund zu bringen. Zu diesem Zweck wurde ein Fragebogen zu Mobbing der Gleichaltrigen durchgeführt. Die erhaltenen Daten werden mit Hilfe von Frequenz, den Prozentsatz und Chi-Quadrat-Tests gewonnen und verwendet. Gesamt nahmen 496 Teilnehmer, davon 288 weibliche und 208 männliche Studenten, an dieser Studie teil. 321 von diesen Studenten sind in den öffentlichen Primarschulen und 175 von ihnen studieren in privaten Grundschulen. Nach der Analyse sind 63,3% der Studierenden dem Mobbing ausgesetzt. Je nach Geschlecht; 52,2% der Studentinnen und 42,8% der männlichen Studenten erleben Mobbing in der Schule.

Schlüsselwörter: Mobbing in der Schule, Opfer, Despot

Einführung

Aggressives Verhalten stört den pädagogischen Umfeld der Schüler, welches ein wichtiger Faktor ist, mit dem wir zu Angesicht kommen. Die Vorfälle wie Aggression und Mobbing, die sich in Schulen ergeben, bedrohen die physische, emotionale und soziale Sicherheit der Schüler. Das Problem des Mobbing, welches für die Kinder, Jugendliche und Familien wichtig ist, wurde schon in skandinavischen Ländern, vor allem Europa, Amerika und Japan in den letzten 35 Jahren viele Studien darüber untersucht worden (Slee,1995; Rigby, 1995; Graham, Juvonen, 1998; Sutton, Smith, Swettenham, 1999; Wolke, 2001; Dake,Pice,Tellijohann,2003;Yoneyama, Naito,2003).

In den letzten zehn Jahren ist in der Türkei in den Schulen der Primar- und Sekundarstufen, die sich mit dem Mobbing beschäftigt haben, eine hohe Intensität gewonnen worden ist, zu sehen (Dölek, 2002; Satan, 2006; Atik, 2006; Saribeyoğlu, 2007; Arıman, 2007; Çoşku, 2008; Öğdem, 2009).

Die in der Schule erfahrene Gewalttat, wessen Konzept als ein Verhalten einer Person, die bewusst einen anderen unangenehm sogar scherzhaft gegenüber ist, definiert wird (Olweus,2005). Wenn wir uns die Definitionen über Mobbing in der Literatur ansehen (Slee,1995; Besag,1989; Tatum,1993; Rigby,2003; Fitzgerald,1999), ist festzustellen, dass es einige gemeinsame Merkmale gibt. Als erstes ist es die psychische und physische Machtgefälle zwischen Opfer und Mobber.

In Richtung der Definitionen von Mobbing sind die gemeinsamen Merkmale sollten die gewalttätigen Reaktionen der Kinder, die zwei gleiche Leistungen wie körperlichen oder geistigen Streit oder Kampf haben, nicht als Konflikt bewertet werden. Despot an der Schule führt dazu, dass sowohl Opfer dem Mobbing ausgesetzt sind, als auch, dass für Mobber die Gewalt und Zerstörung zustan-

de kommen. Mobbing beinhaltet ein sehr ernstes und aggressives Verhalten.

Das Verhalten von Mobbing an Schulen kann man in drei Hauptgruppen einteilen. Dies sind körperliche, verbale und relationale Gewalttaten. Physikalisches Mobbing, Schläge, Tritte, Ohrfeigen, an den Haaren ziehen oder Ohr, Anstacheln, Stoßen, Schlagen, mit Dingen drohen oder mit Gewalt zu nehmen drohen, das Geld durch Gewalt oder Einschüchterung kommen dann zustande, vor allem im Bezug zum Bau des Körpers, wenn die körperlich Stärkeren die körperlich Schwächeren ständig stören. Verbale Gewalt ist Hänselei, Stichelei, Ärgern, Ängstigung, schlechte Namensgebung, Beschimpfung, Herabsetzung, Gefühlverletzende Sprüche, Beleidigung der Person oder Ihren Familien, der Angriff des Selbstwertgefühls mit Wörtern oder Bewegungen. Die relationale Gewalt ist das Erzählen falscher Gerüchte über andere, Ausgrenzung anderer in Aktivitäten, Veranstaltungen, Spiele usw., Ignoranz, Gerüchte, die Beziehungen anderer Personen zerstören, auf einer bewussten Weise, aber auf indirekten Weg eine Person von der Gruppe ausgrenzen, welche dazu führen, andere in die Einsamkeit zu drängen (Boulton, Trueman, Flemington, 2002; Dake, Pice, Tellijohann, 2003).

Die Häufigkeiten von Mobbing und Gewalt an Schulen, die in vielen Erforschungen auftauchen, begegnen wir auf der Welt und in der Türkei in einer großen Anzahl. In einer Studie der Vereinigten Staaten sind 75 % der Schüler zwischen dem Alter 12-18 und in Kanada sind 38% der Schüler der 5000 Grund- und Realschüler über einen Zeitraum mindestens einmal dem Mobbing ausgesetzt (Mä ve ark., 2001; O'Çönnell ve ark.,1999). Die Befragung von über 84000 Studenten in Norwegen zeigt, dass von 7 Schülern einer dem Mobbing ausgesetzt ist (O'Çönnell ve ark., 1999). In Italien erleben 40% der Grundschüler und 28% der Realschüler Mobbing (Genta ve ark., 1996). In Finnland jedoch ist etwa

einer von 10 Schülern in der Schule mindestens im Zeitraum einer Woche einmal dem Mobbing ausgesetzt (Kaltiala-Heino ve Rimpela, 1999).

Wenn wir die Forschungen betrachten, die in der Türkei durchgeführt werden, bekommen wir zu Gesicht, dass die Gewalttaten, die in den Schulen erlebt werden, zueinander sehr ähnlich und dazu noch auch sehr häufig sind. Die Studie, die von Nevin Dölek (2002) durchgeführt wird, trifft fest, dass 51,26% der Schüler über einen Zeitraum von zwei Wochen mehrmals gemobbt werden, dass 37,9% der Schüler den anderen Schülern gegenüber nochmals in einem Zeitraum von einer Woche mehrmals dem Mobbing ausgesetzt sind. Die 206 Schüler der Kapıcı (2004) Grundschüler in den 4. und 5. Klassen haben an der Umfrage teilgenommen, es ergab sich, dass 40% der Schüler der körperlichen, verbalen, emotionalen und sexuellen Gewalt ausgesetzt sind. In der Umfrage von Akduman (2010), die man mit den 146 Schülern in den Altersgruppen von 7-14 unternommen hat, ist festzustellen, dass die Anzahl des Missbrauchs der gleichaltrigen Schülerinnen im Gegensatz zu den Schülern noch höher ist. An der Umfrage von Bilgiç Yurtal (2009) haben 157 Schüler teilgenommen, davon sind 58% der Schüler dem gewalttätigen Verhalten ausgesetzt und die Rate der Schüler, die sich in gewalttätigen Verhalten befinden ist 23,5%.

Diese Art von Verhalten wirkt sich auf die akademischen Tätigkeiten negativ aus. Die psychologischen und soziologischen Auswirkungen auf die Kinder im späteren Leben sind nicht nur auf die Jahre an der Schule begrenzt. Dieser Effekt bringt nicht den Mobbing ausgesetzten Opfern Nachteile mit sich, sondern auch diejenigen, die die Zeugen vom Mobbing gewesen sind und diejenigen, die sich dieses Verhalten als Angewohnheit angelegt haben.

Der Zweck dieser Forschung ist die aktuelle Situation, wie die Schüler der 6., 7. und 8. Klassen abhängig von Schulart und Geschlecht der Arten des Mobbings ausgesetzt sind, auf welche Weise, wie oft und wo Mobbing zu finden ist, und wie die Lehrer, Schüler und Leiter Mobbing bewerten zu untersuchen und in den Vordergrund zu bringen.

Methode

Die Studie breitet sich von der Provinz Istanbul bis zur anatolischen Seite, dem Bezirk Kadıköy aus, sodass im Rahmen dieser Grenze alle öffentlichen und privaten Grundschulen, die sich in der zweiten Stufe der allgemeinen Bildung befinden, von der Studie befragt werden.

Die neutrale Probe der Studie wurde mit 496 Schülern, der drei Privatgrundschulen (Klasse 6, 7 und 8), die sich in der zweiten Stufe der allgemeinen Bildung befinden, durchgeführt.

Die Gerätschaften der Datensammlung

Die Studie ist so entworfen, sodass Informationen wie persönliche Informationen, die Schulform und das Geschlecht verlangt werden. Es gibt insgesamt 10 Fragen in der Umfrage der Altersgenossen über Mobbing. Das Ziel der Umfrage ist, die in der Probe bestehenden Formen der gewalttätigen Verhalten und auf diese erhaltene Reaktionen, zu zeigen und betonen.

Datenanalyse

Um den Unterschied der Beziehung von Schulform und Geschlecht zu sehen, wurde in der Umfrage der Altersgenossen über Mobbing Fragen, wie über Schulformen und Geschlecht, und ein doppelseitiger Test benutzt. Mindestens alle statistischen Verfahren sind auf dem Signifikanzniveau 05 erforderlich.

Entdeckungen

In diesem Teil der Forschung ist die Form der persönlichen Informationen und die Altersgenossen Umfrage über Mobbing in Richtung der Grundschule, die sich auf der zweiten Stufe der allgemeinen Bildung beruhen, den gesammelten Entdeckungen platz gemacht.

Mit dem Formular wurden wie unten dargestellt folgende persönlicher Informationen erhalten.

Tabelle 1

Die Unterteilung je nach Schularten der Schüler

Schulart	F	%
Öffentlich	321	64,7
Privat	175	35,3
Gesamt	496	100

Wenn Tabelle 1 untersucht wird, wird festgestellt, dass von 469 Schülern 321 Schüler, d.h. 64,7% der Schüler auf öffentliche Grundschulen und 35,3% der Schüler in private Schulen auf der zweiten Stufe der allgemeinen Bildung gehen.

Tabelle 2

Die Unterteilung je nach Geschlecht der Schüler

Geschlecht	F	%
Weiblich	288	58,1
Männlich	208	41,9
Gesamt	496	100

Wenn Tabelle 2 untersucht wird, wird festgestellt, dass von 496 der gesamten Schülern 288 Schüler, also 58,1% weiblich sind und 208 Schüler, also 41,9% männlich sind.

Tabelle 3**Die Verteilung der Schüler, die je nach der Schulart im Schuljahr dem Mobbing ausgesetzt waren**

Zustand des "gemobbt-seins"		Ja	Nein
Öffentliche Grundschule	f	204	117
	%	63,6	36,4
Private Grundschule	f	112	65
	%	62,9	37,1
Gesamt	f	316	182
	%	63,3	36,7

Wird Tabelle 3 untersucht, ist festzustellen, dass auf die Frage "Sind Sie dieses Jahr mit Gewalt zu angesicht gekommen?" der Umfrage der Altergenossen mit Rücksicht auf die Schulart folgend beantwortet worden ist, nämlich, dass 204 der Schüler, die auf öffentliche Schule gehen, also 63,6% dem Mobbing ausgesetzt sind, wobei 117 Schüler, also 36,4% davon, nicht dem Mobbing ausgesetzt sind. Es wird außerdem angegeben, dass 112 Schüler der privaten Grundschule, also davon 62,9% dem Mobbing ausgesetzt sind und 65 Schüler, das macht dann 37,1% aus, die nicht diesem ausgesetzt sind.

Die Auswertung der Altersgenossen Umfrage und die gesammelten Entdeckungen über die Nerdung von Schulart und Geschlecht würden unten aufgeführt.

Wie in Tabelle 4 zu sehen ist, gibt es beim Abschnitt "Wie lange ein Schüler nach der Schulart dieses Schuljahr dem Mobbing ausgesetzt worden ist" eine signifikante Beziehung [$\chi^2=31,5$, $P<.05$]. Allerdings zeigte sich kein signifikanter Zusammenhang zwischen diesem zum Geschlecht. Nach den erhaltenen Ergebnissen haben 496 der Schüler, nämlich 22,5% mit 'Weniger als eine Woche' und 14,6% mit 'Mehr als eine Woche', 29,7% mit 'Einem Monat', 23,1% mit 'Mehr als einen Monat', 10,1% mit 'Mehr

als ein Jahr' auf die Frage "Wie lange ist ein Schüler oder von einer Gruppe dieses Schuljahr dem Mobbing ausgesetzt worden?" geantwortet und die Häufigkeit angegeben, indem sie dem Mobbing ausgesetzt sind. Beim Untersuchen der Tabelle fällt auf, dass 21,1% der Schüler, die auf öffentliche Schule gehen, dem Mobbing 'weniger als eine Woche' und 6,9% 'mehrmals als eine Woche' ausgesetzt sind, wobei sich dies bei den Privatschulen steigert, indem 25% der Schüler 'weniger als einer Woche', 28,6% der Schüler 'Mehrmals als einer Woche' dem Mobbing ausgesetzt sind. Während die Angaben der öffentlichen Schulen bei 33,8% mit 'einem Monat', 27% mit 'Mehr als einem Monat', 11,3% mit 'Mehr als in einem Jahr' liegen, sinken die Werte der Privatschulen: 22,3% bei 'Ein Monat', 16,1% bei 'Mehr als ein Monat', 8% bei 'Mehr als einem Jahr'.

Tabelle 4**Die Auswertungen des Kay-Kare Tests wie lange ein Schüler nach der Schulart oder aus der Seite der Gruppe dieses Jahr dem Mobbing ausgesetzt worden ist**

Wie lange ein Schüler nach der Schulart dieses Schuljahr dem Mobbing ausgesetzt worden ist		Weniger als eine Woche	Mehr als eine Woche	Ein Monat als	Mehr als ein Monat	Mehr ein Jahr
Weiblich	N	43	14	69	55	23
	%	21.1	6.9	33.8	27.0	11.3
Männlich	N	28	32	25	18	9
	%	25.0	28.6	22.3	16.1	8.0
Toplam	N	71	46	94	73	32
	%	22.5	14.6	29.7	23.1	10.1

Tabelle 5

Die Auswertung der Kay-Kare Tests für den Zustand des gemobbt-seins in den letzten 6 Monaten nach dem Geschlecht

Welcher Art von Gewalt sind Sie in den letzten 6 Monaten ausgesetzt worden		Verbale Gewalt	Physikalische Gewalt	Relationale Gewalt
Weiblich	N	93	34	51
	%	52.2	19.1	28.7
Männlich	N	59	51	28
	%	42.8	37.0	20.3
Gesamt	N	152	85	79
	%	48.1	26.9	25.0

Wie es an der Tabelle 5 zu sehen ist, gibt es eine besondere Beziehung zwischen dem Zustand vom Geschlecht und 'Welche Art von Gewalt sind Sie ausgesetzt worden'

$\chi^2(2)=12.8, P<.05$]. Jedoch ist dies bei der Schülart nicht der Fall. Nach den erhaltenen Ergebnissen haben von 496 Schülern 48,1% mit der 'Verbale Gewalt', 26,9% mit der 'Physikalischen Gewalt' und 25% mit 'Relationale Gewalt' auf die Frage "Welcher Art von Gewalt sind Sie innerhalb der letzten 6 Monaten ausgesetzt worden" angegeben. Bei der Unterstützung der Tabelle stellt sich heraus, dass während die Schülerinnen mit 52,2% der 'Verbale Gewalt' und mit 28,7% der 'Relationale Gewalt' ausgesetzt sind, die Schüler mit 42,8% die 'Verbale Gewalt' und mit 20,3% die 'Relationale Gewalt', erleben. Bei der 'Physikalischen Gewalt' sind 37% der Schüler und 19,1% der Schülerinnen betroffen.

Wie man an der Tabelle 6 sehen kann, besteht je nach der Änderung des Geschlechts und 'Der Personen, die Ihnen gegenüber ein gewalttätiges Verhalten' haben, eine besondere Beziehung $\chi^2(2)=10.77, P<.05$]. Jedoch besteht nach den Ergebnissen des Kay-kare Tests keine Besonderheiten zwischen der Schülart und den Personen, die zu Mobbing neigen. Nach den erhaltenen Ergebnissen haben von 496 Schülern 53,0% mit Schülern, 14,8% mit Schülerinnen und 32,2% mit Schülerinnen und Schülern auf die Frage "Wer sind die Personen, die zu Mobbing neigen" angegeben. Wird die Tabelle unterstützt, stellt sich heraus, dass Schülerinnen zu 45,5% von 'männlichen' Personen und zu 15,2% von 'weiblichen' Personen gemobbt werden. Die Schüler hingegen werden zu 62,6% von 'männlichen' Personen und zu 14,4% von 'weiblichen' Personen gemobbt.

Tabelle 6

Die Auswertung des Kay-Kare Tests nach dem Geschlecht in Bezug auf die Person, die Mobbing fördern

Die Personen, die Mobbing anwenden		Männlich	Weiblich	Weiblich und Männlich
Weiblich	N	81	27	69
	%	45.5	15.2	39.3
Männlich	N	87	20	32
	%	62.6	14.4	23.0
Gesamt	N	168	47	101
	%	53.0	14.8	32.2

Tabelle 7

Die Auswertung des Kay-Kare Tests für den Zustand des gemobbt-seins in Bezug auf die Änderung der Schulart und des Klassenniveaus

Von welchen Schülern des Klassenniveaus werden sie gemobbt		Schüler aus der Oberstufe	Schüler der selben Klasse auf dem gleichen Niveau	Klassenkamerad
Öffentliche Grundschule	N	79	53	71
	%	38.9	26.1	35.0
Private Grundschule	N	56	15	42
	%	49.1	13.4	37.5
Gesamt	N	135	68	113
	%	42.5	21.6	35.9

Wie es anhand der Tabelle 7 zu sehen ist, ergibt sich eine besondere Beziehung zur Variabilität der Schüler und der unterschiedlichen Klassenniveaus [$\chi(2)=7.29, P<.05$]. Nach den erhaltenen Ergebnissen haben von 496 Schülern 42,5% mit 'Schüler der Oberstufe', 21,6% mit 'Schüler aus dem selben Klassenniveau' und 35,9% mit 'Klassenkamerad' auf die Frage "Welches Klassenniveau haben die Schüler, die Sie mobben" nach der Schulart angegeben.

Bei der Unterstützung der Tabelle besteht ein Zusammenhang zwischen der Schulart und der Frage 'Welche Schüler mit welchem Klassenniveau setzen Sie am meisten unter Druck'. Während die Schüler der öffentlichen Schulen zu 38,9% von den 'Schülern aus dem selben Klassenniveau' unterdrückt werden, ist der Wert in den Privatschulen zu 49,1% gestiegen. Zur selben Zeit werden Schüler der öffentlichen Schulen aus der Seite der dort befindlichen Schüler zu 38,9%, also ca. 40%, unterdrückt, wobei dies in den Privatschulen in einem noch höherem Maße (49,1%) der Fall ist.

Wie es anhand der Tabelle 8 zu sehen ist, besteht eine bedeutungsvolle Beziehung zwischen dem Geschlecht und dem unterschiedlichen Klassenniveau, in dem zu Mobbing geneigt wird, [$\chi(2)=12.43, P<.05$]. Nach den erhaltenen Ergebnissen haben von 496 Schülern zu 42,5% mit 'Schüler aus der Oberstufe', zu 21,6% mit 'Schüler aus dem selben Klassenniveau' und zu 35,9% mit 'Klassenkameraden' auf die Frage "Von welchen Schülern mit welchem Klassenniveau werden Sie unter Druck gesetzt" angegeben und somit gezeigt, dass mit dem Einbezug des Geschlechts Änderungen hervorkommen. Bei der Unterstützung der Tabelle kann man feststellen, dass auf die Frage "Von welchen Schülern mit welchem Klassenniveau werden Sie unter Druck gesetzt" die Angabe der 'Schüler aus der Oberstufe' bei den Schülern bei 53,6% und bei den Schülerinnen bei 41,8% liegt.

Tabelle 8

Die Auswertung des Kay-Kare Tests für den Zustand des gemobbt-sein nach dem Geschlecht und den unterschiedlichen Klassenniveaus

Von welchen Schülern mit welchem Klassenniveau werden Sie unter Druck gesetzt		Schüler aus der Oberstufe	Schüler aus dem selben Klassenniveau	Klassenkamerad
Weiblich	N	60	43	74
	%	33.9	24.3	41.8
Männlich	N	75	25	39
	%	53.6	18.1	28.3
Gesamt	N	135	68	113
	%	42.5	21.6	35.9

Tabelle 9

Die Auswertung des Kay-Kare Tests für den Zustand des gemobbt-seins nach der Schulart und dem Ort

Wo in der Schule wird zu Mobbing geneigt	Auf der Flur der Schule	Klasse	Im Garten der Schule	Auf dem Schulweg	Auf der Toilette
Die öffentliche Grundschule N	27	90	126	50	28
%	8.4	28.0	39.3	15.6	8.7
Die private Grundschule N	36	86	37	7	14
%	20.6	49.1	21.1	2.2	8.1
Gesamt N	63	176	163	52	42
%	12.7	35.5	32.9	10.5	8.5

Wie es anhand der Tabelle 9 zu sehen ist, gibt es eine besondere Beziehung zwischen der Schulart und dem "Ort des Möbbings" [$\chi(2)=61.28, P<.05$]. Jedoch ist dies beim Geschlecht nicht der Fall. Nach den erhaltenen Ergebnissen haben von 496 Schülern auf die Frage "Wo wird in der Schule zu Möbbing geneigt" zu 12,7% mit 'Auf der Flur der Schule', zu 3,5% mit 'In der Klasse', zu 32,9% mit 'Im Garten der Schule' und zu 10,5% mit 'Auf dem Schulweg', zu 8,5% mit 'Auf der Toilette' beantwortet. Bei der Untersuchung ist ein wichtiger Zusammenhang zwischen der Frage "Wo wird in der Schule zu Möbbing geneigt" und der Schulart zu finden. In den Privatschulen trifft man am meisten zu 20,6% 'Auf der Flur der Schule' und zu 49,1% 'In der Klasse' zu, in den öffentlichen Schulen wiederum kommt man mit der Gewalt zu 39,3% 'Im Garten der Schule', zu 15,6% 'Auf dem Schulweg' und zu 8,7% 'Auf der Toilette der Schule' zu Angesicht. Nach diesen Ergebnissen und Werten kann man sagen, dass man in unterschiedlichen Orten bzw. Räume der Schule zu Möbbing geneigt wird.

Wie anhand der Tabelle 10 zu sehen ist, gibt es eine besondere Beziehung zwischen Geschlecht und dem "Ort des Möbbing" [$\chi(2)=22.85, P<.05$]. Nach den erhaltenen Ergebnissen haben 496 Schüler auf die Frage "Wo findet Möbbing am meisten statt" nach dem Geschlecht folgendermaßen beantwortet, nämlich zu 12,7% 'Auf der Flur der Schule', zu 35,5% 'In der Klasse', zu 32,9% 'Im Garten der Schule', zu 10,5% 'Auf dem Schulweg' und zu 8,5% 'Auf der Toilette'. Bei der Untersuchung der Tabelle stellt sich heraus, dass die Schülerinnen zu 42,7% 'In der Klasse' und zu 30,9% 'Im Garten der Schule', bei den Schülern wiederum zu 35,6% 'Im Garten der Schule', zu 25,5% 'In der Klasse' und zu 23,5% 'Auf dem Schulweg' den Möbbing erleben.

Tabelle 10

Die Auswertung des Kay-Kare Tests für den Ort des Mobbing nach dem Geschlecht

Wo wird in der Schule am meisten zu Mobbing geneigt	Auf der Flur der Schule	Klasse	Im Schulgarten	Auf dem Schulweg	Auf der Toilette
Weiblich N	36	123	89	24	16
%	12.5	42.7	30.9	8.3	5.6
Männlich N	27	53	74	28	26
%	13.0	25.5	35.6	23.5	12.5
Gesamt N	63	176	163	52	42
%	12.7	35.5	32.9	10.5	8.5

Tabelle 11

Die Auswertung des Kay-Kare Tests für die Intervention des Mobbing der Lehrer und Administration nach dem Geschlecht

Unternehmen Lehrer und Führungskräfte gegen Mobbing etwas		Nein	Ab und zu	Häufig	Ich weiss es nicht
Weiblich	N	64	86	81	80
	%	30.8	29.9	28.1	27.8
Männlich	N	41	58	40	46
	%	14.2	27.9	19.2	22.1
Toplam	N	105	144	121	126
	%	18.9	32.0	22.3	26.9

Wie es anhand der Tabelle zu sehen ist, gibt es eine Beziehung zwischen dem Geschlecht und das Unternehmen der Lehrer und Führungskräfte [$\chi(2)=21.19$, $P<.05$]. Jedoch ist dies bei der Schülart nicht der Fall, bei dem ist kein Zusammenhang zu finden. Nach den Ergebnissen haben 496 der Schüler auf die Frage "Wird von den Lehrern und Führungskräften gegen Mobbing etwas unternommen" nach der Änderung des Geschlechts folgend beantwortet: zu 18,9% mit 'Nein', zu 32,0% mit 'Ab und zu', zu 22,3% 'Häufig' und zu 26,9% mit 'Ich weiss es nicht'. Bei der Untersuchung der Tabelle stellt sich heraus, dass während bei den Schülern die Angabe 'Nein' bei 14,2% liegt, die der Schülerinnen auf 30,8% zunimmt. Bei der Umfrage der gleichaltrigen Mobbing nach Schülarten [$\chi(2)=.370$, $P>.05$] und dem Geschlecht [$\chi(2)=2.51$, $P>.05$] würde anhand der Kay-Kare Analyse, die durch die Antworten der Frage "Haben Sie versucht bei einem Fall, indem ein Schüler gemobbt würde, etwas dagegen zu unternehmen, um es zu verhindern", keine Zusammenhänge gefunden.

Zur gleichen Zeit würde auch bei der Auswertung der Meinungsumfrage über die gleichaltrigen Mobbing nach der Schülart [$\chi(2)=1.98$, $P>.05$] und dem Geschlecht [$\chi(2)=12.8$, $P>.05$] anhand der Analyse des Kay-kare Tests, die durch die Antworten der Frage "Welcher Art von Gewalt wären Sie in den letzten 6 Monaten ausgesetzt", keine Zusammenhänge gefunden.

Die Auseinandersetzung

Nach der Auswertung der Meinungsumfrage über Mobbing der Altersgenossen, haben von 496 Schülern auf die Frage "Haben Sie dieses Schuljahr Mobbing erlebt" zu 63,3% angegeben, dass sie gewalttätige Verhältnisse erlebt haben. Nur zu 36,7% der 496 Schüler sind solchen gewalttätigen Verhältnissen nicht zu Angesicht gekommen (Tabelle 3). Bei den Forschungen der Glover und Ark. sind diese Verhältnisse noch hervor. Die Ergebnisse der

Forschung zeigen an, dass in einem Schuljahr zu 75% der Schüler dem Mobbing ausgesetzt sind. In der Forschung von Baldry und Ferrington (1999) meinen zu 50% der Probe Gruppe, dass sie den Mobbing erlebt hatten. Diese Angabe ist ziemlich hoch. Man begegnet vieler solcher Forschungen, die diese Zuständigkeit unterstützen (Nänsel, 2001; Bentley ve Li, 1995; Gentä ve Ark, 1996). In der Meinungsumfrage, die in der Türkei von Yürtal und Çenkseven (2006) durchgeführt wurde, kam heraus, dass zu 35,1% der Schüler den gewalttätigen Reaktionen ausgesetzt sind. Auch bei der Auswertungen der Umfrage von Kap 1 (2004) ist generell festzustellen, dass Kinder, der Grundschule weiterhin noch in den 4. und 5. Klassen zu 40% dem Mobbing ausgesetzt sind. In der Umfrage des gleichaltrigen Mobbing mit der Frage "Wie oft sind Sie von einem Schüler oder einer Gruppe in diesem Schuljahr gemobbt worden" ist die Häufigkeit des Mobbing in den Privatschulen ("Weniger als eine Woche" oder "Mehr als eine Woche") geringer anzutreffen als in den öffentlichen Schulen (Tabelle 4). In solchen Situationen dieser physikalischen Bedingungen neigen die Studierenden in Privatschulen bei außerschulische Aktivitäten, soziale Aktivitäten und in Räumen, in denen sie sich ausruhen können, zu unterschiedlichen Verhaltensweisen. Außerdem findet es zu einer Erleichterung, wenn die Schülerzahl an Privatschulen gering und die Anzahl der Experten für die Beratung mehr ist, denn dann besteht die Möglichkeit den Schülern als Einzelperson oder in Gruppen bessere Beratungsangebote zu bieten. Wenn wir uns die Forschungen anschauen, die im Ausland durchgeführt wurden sind, ist festzuhalten, dass die Teilnahme der Schüler, der öffentlichen Grundschulen mit der allgemeinen zweiten Bildungsstufe, bei der Forschung über die Häufigkeit des gemobbt-seins ziemlich gering ist. Das von Esleä und Smith (1994) durchgeführte DFE Sheffield Mobbing Projekt, fand in England, in den Jahren 1990-1992 statt. An der Forschung nahmen 657 Schüler der fortführenden Grundschule teil, zu 23,1% der

vöherigen Phäse gäben än, dässs sie 'Mänçhmäl' öder ätüç 'Mehrmäls' Opfer des Möbbings gewesen sind. Zü 9,3% der Sçh ler gäben än, dässs sie 'Mänçhmäl' gegen ber den anderen Sçh lern siçh gewältt tig verhälten häben. In der Försçhtüng vön Sälmon und James (1998), die in Engländ dörçhgef hrt würde, würde ängegeben, dässs w hrend zü 10% der Sçh ler 'mänçhmäl' öder ätüç 'fter' Opfer vön Möbbing würden, zü 4% der Sçh ler 'Meindestens einmäl die Wöçhe' Opfer vön Möbbing würden.

Bei der Äüswertüng der Umfräge ber den gleichältrigen Möbbing känn män sägen, dässs äuf die Fräge "Welçher Ärt vön Gewalt sind Sie in den letzten Mönäten äüsgesetzt wörden" nänç den erhaltenen Werten (Täbelle 5) die Sçh lerinnen äm meisten die 'Verbälen Gewalt' und die 'Relätionälen Gewalt', die Sçh ler wiederrüm die 'Physikälischen Gewalt' erleben. Es wird ängegeben, dässs die Mehrzähl der Sçh ler der verbälen Gewalt äüsgesetzt sind. Pişkin (2006) hat in Ankara in 4 Grundschulen, in den Klassen 4, 5, 6, 7 und 8 dei der Umfrage mit den 1154 Schüler ähnliche Schlussfolgerungen erlangt. In den Studien über die Arten der Gewalt sind die Schülerinnen der verbälen Gewalt und die Schüler mehr der physikalischen Gewalt ausgesetzt (Boulton ve Underwood,1993; Ahmad ve Smith, 1994). Nach Olweus (1995) neigen männliche Personen, im Vergleich zu den weiblichen Personen, um zwei Drittel mehr zu Mobbing. Mädchen sind in der Regel zu sozialer Ausgrenzung und Jungs sind eher zur körperlichen Gewalt. Außerdem stellt siçh heräüß, dässs Jüings h üfiger zür ersten Ärt der Gewalt greifen, w hrend es siçh bei den M dçhen züm gr ßten Teil üm däs Äüsgrenzen und Heräbsetzung ihrer Fretünde händelt (Olweüß, 1995).

Bei der Äüswertüng der Umfräge ber den gleichältrigen Möbbing wird äuf die Fräge "Wer ist die Persön, vön dem Sie gemöbbt werden" fölgenden Werte erhalten (Täbelle 6), n mliçh, dässs söwöhl Sçh lerinnen äls ätüç Sçh ler meistens vön Sçh lern gemöbbt werden.

Diese Ergebnisse werden vön äüßl ndischen und inl ndischen Försçhtüngen ünterst tzt, mit denen män sehr öft zü begegnen ist. In der Försçhtüng, die vön Olweüß (1987) ünternömmen würde, sind zü 60% der Mädchen vön Sçh ler äüsgesetzt, w hrend die Meehrzähl der Sçh ler vön anderen Sçh lern gemöbbt werden. Äuf die selbe Weise berichtet Çriçk (1996) im Hinbliçk däräuf, dässs Ziele der Jüings Ängriffe sind, befinden siçh M dçhen in einer nöçh gr ßeren Gefähr. Ätüç in der Försçhtüng, die vön Bööltön und Underwööd (1992) dörçhgef hrt wörden sind, erhielt män dieselben Ergebnisse. In ihrer Försçhtüng würde bestimmt, dässs zü 81% der Sçh ler Opfer vön anderen Sçh lern, zü 9.5% der Sçh ler Opfer vön Sçh lerinnen sind, die vön ihnen gemöbbt werden,

zü 37% der Sçh lerinnen sind Opfer vön Sçh lern und zü 24% der Sçh lerinnen sind Opfer vön Sçh lerinnen. Ähmäd und Smith (1994), die zü diesem Themä die Literätür ünterstüçt häben, häben züm Schlüss fölgendes erreicht n mliçh dässs, söwöhl Jüings äls ätüç M dçhen , ätüç dässs Jüings zü Möbbing neigen und ätüç diese äüs Seite vön M dçhen zü Möbbing äüsgesetzt sind. Sie häben ängek ndigt, dässs sie dieses zü ver ffentliçhen gez gert

hätten. Wenn wir üns die Försçhtüngen ängtüçken, die in der T rkei dörçhgef hrt wörden sind, ist festzüstellen, dässs söwöhl Frätien äls ätüç M nner fter äüs der Seite der M nner züm Möbbing äüsgesetzt sind, dässs die M nner zür physikälischen Gewalt und die Frätien zür verbälen Gewalt neigen, dässs M dçhen zü M dçhen ebenfalls gewältt tige Ereignisse zü erleben sind (D lek, 2002; G ltekin, 2003; Yürtäl ve Çenkseven, 2006; öskün,2008).

Bei der Äüswertüng der Umfräge ber däs gleichältrige Möbbing mit der Fräge "Vön welçhen Sçh lern mit welçhem Klassenniveäu würden sind züm Möbbing äüsgesetzt" würde bestimmt, dässs nänç den erhaltenen Werten (Täbelle 7; Täbelle 8) die Äntwört 'Sçh ler im selben Klassenniveäu' in den Privätsçhülen h her äls in den ffentliçhen Sçhülen ängegeben würde. In Beträchtt zü der Variäbilit t des Geschleçhts ist änzüsehen, dässs Sçh ler äüs Seite der 'Sçh ler äüs der Oberstüfe' h üfiger zü Möbbing äüsgesetzt sind äls bei den Sçh lerinnen. Sölçher hnliçhen Ergebnissen begegnen wir üns ätüç bei den Försçhtüngen vön Yürtäl und Çenkseven (2006). In den dörçhgef hrtten Försçhtüngen stellt siçh heräüß, dässs je lter die Sçh ler sind, destö h üfiger befinden sie siçh zü Ängesicht mit dem Möbbing (Rigby ve Slee, 1991; Perry ve Küsel 1988). Nänç Olweüß (1995) ist die äktivste Neigüng zü Möbbing in den Klassen däs letzte Sçhüljäh. Diese Äüffässüng beschreibet er fölgendermäßen, n mliçh die Sçh ler der letzten Klasse sind in der Sçhüle vöm Älter und vöm K rperätüfbäu her die entwickeltesten, södässs sie in der Läge sind ihre Kräft äm einfachsten und bequämsten zü nützen.

Bei der Äüswertüng der Umfräge ber däs gleichältrige Möbbing mit der Fräge "Wö findet Möbbing in der Sçhüle äm h üfigsten stätt" nänç den erhaltenen Ängäben (Täbelle 9) findet in den Privätsçhülen h üfig 'In den Klassen' stätt, dägägen trifft män dem Möbbing in den ffentliçhen Sçhülen h üfiger im Gärtten der Sçhüle zü. Päräel zü den Försçhtüngsergebnissen vön Kärämän, Kepenk i und inkir (2001) wird ängegeben, dässs die Schüler am meisten in der Klasse, danach auf der Flur und im Garten der Schule gemöbbt werden. In der Meinungsfrage von Alper (2008) wird angezeigt, dässs der Ort der physikalischen Gewalt am meisten in der Klasse ist. Auch wenn wir uns an die fremden Forschungen wenden, ist zü sehen, dässs die Schüler oft im Garten der Schule dem Mobbing äüsgesetzt sind (Whitney ve Smith,1993; Sharp ve Smith, 1994; Kalliotis, 2000). In der Richtigkeit der Ergebnissen dieses Problems (Täbelle 10) ist nach der Variäbilität des Geschleçhts zü ünterscheiden, dässs Schülerinnen 'In der Klasse', Schüler hingegen 'Im Garten der Schule' gemöbbt werden. Während in der Arbeit von Dölek (2002) kein Zusammenhang zwischen den Schularten über dem Zustand des gemöbbt-seins und -werdens gefunden wurde, stellt siçh äus der Vorstellung heraus, dässs die Schüler der staatliçhen Schulen im Vergleich zu den der Privatschule in einer hohen Anzahl von anderen Kindern gemöbbt werden.

Bei der Auswertung der Umfrage über das gleichältrige Mobbing mit der Frage "Werden äus der Seite der Lehrkräfte und Führungskräfte etwas gegen den Mobbing ünternommen" ist nach der Richtigkeit der Ergebnisse (Täbelle 11) zü sägen, dässs der Eingriff gegen den Mobbing bei den Schülern im Gegensatz zü den Schülerinnen

ausreichend ist. Mit dieser Einstellung sollte man sich Gedanken darüber machen, dass es schwieriger geworden ist, aus der Seite der Lehrer zu sehen, dass die Schülerinnen der Grundschule mit der zweiten Bildungstufe schneller sozial ausgegrenzt, zu Hetzereien anfangen und dem Mobbing ausgesetzt bleiben als bei den Schülern. Nach Birkinshaw und Eslea bemerken Lehrer die physikalische Gewalt im Vergleich zur verbalen und relationalen Gewalt einfacher und dies ist letztendlich der Punkt, dass sie sich

sofort damit auseinandersetzen (Akt. Dölek, 2002). Ein anderer Gedanke, dass die Ergebnisse der Forschungen unterstützt ist, dass die Lehrer in der inneren der Schule in der Rolle der Personen sind, die keine Kenntnisse über den Mobbing, der in der Schule stattfindet, haben. Denn Ihnen ist der Betrag (Grad) des Mobbing nicht bewusst. In diesem Fall ist die Rolle der Lehrer sehr wichtig für die Reaktionen gegen den Mobbing (Craig, Henderson ve Murphy, 2000; Atlas ve Pepler; 1998; Olweus, 1999).

Bibliographie

- Ahmad, Y., Smith, P. K. (1994). *Bulling in schools and issue of sex difference in archer* (ed) Male Violence; Jesica Kinsley Publishers. Vulling. London
- Akduman G.Gülümser (2010) " 7-14 Yaş Grubu Çocuklarda Akran İstismarı ve Kendi Çözüm Önerileri", Gazi Üniversitesi. Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 3 (2), 13-26, 2010
- Arıman Fatma.(2007) Sınıf Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ile Okul İklimi Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sozialwissenschaften Institution.
- Atlas, R. S., & Pepler, D. J. (1998). "Observations of bullying in the classroom", *The Journal of Educational Research*, 92(2), 86-99.
- Atik G., (2006) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri Arasındaki Zorbalık Davranışını Yordamada Denetim Odağı, Benlik Saygısı, Aile Stili, Yalnızlık Ve Akademik Başarımların Rolü. Ota Doğu Teknik Üniversitesi. Nichtveröffentlichte yüksek Lisanz Theorie.
- Baldry, A., Farrington, D.(1999). "Types of Bullying Among Italian School Children", *Journal of Adolescence*, 22, 423-426.
- Bentley, K.M. ve Li, A.K.F. (1995). " Bully and victim problems in elementary schools and students beliefs about aggression, *Canadian Journal of School Psychology*, 11:153-165.
- Besag, V. (1989). *Bullies and victims in school*. Milton Keynes, UK: Open University Press.
- Bilgiç E., Yurtal F. (2009) "Zorbalık Eğilimlerinin Sınıf İklimine Göre İncelenmesi", Çanakkale Üniversitesi. Eğitimde Kuram ve Uygulama 2009, 5 (2):180-194
- Boulton, J., Underwood, K. (1992). " Bully/victim Problems Among Middle School Children", *British Journal of Educational Psychology*, 62, 73-87.
- Boulton, M., Trueman, M., Flemington, I. (2002). "Associations Between Secondary School Pupils' Definitions of Bullying, Attitudes Towards Bullying, and Tendencies to Engage in Bullying: age and sex differences". *Educational Studies*, 28 (4): 353-370.
- Crick, N.R. (1996). "The Role of Overt Aggression, Relational Aggression and Prosocial Behavior in The Prediction of Children's Future Social Adjustment". *Child Development*, 67: 2317-2327.
- Çoşku Gülsen (2008) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri İle Problemleri İnternet Kullanımları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Institution der Sozialwissenschaften. İstanbul
- Dake, Pice, Telljohann, (2003) "The nature and extent of bullying at school", *Journal of School Health* 73: 173-80, 2003.
- Dölek, Nevin. (2002). İlk ve Orta Öğretim Okullarındaki Öğrenciler Arasında Zorbaca Davranışların İncelenmesi ve 'Zorbalığı Önleme Tutumu Geliştirilmesi Programı'nın Etkisinin Araştırılması. Nicht veröffentlichtes Doktorarbeit Theorie. M.Ü. Institution der Bildungswissenschaften.
- Eslea, Mike ve Smith, Peter K. (1994). *Anti-Bullying Work in Primary Schools*. Poster Presented The Annual Conference of The Developmental Section of the British Psychological Society. University of Portsmouth.
- Fitzgerald, D. (1999). *Bullying in our schools - Understanding and tackling the problem- A guide for schools*. Dublin: Blackhall Publishing.
- Craig, W.M., Henderson, K., Murphy, G. (2000) "Prospective Teacher's Attitudes Toward Bullying and Victimization". *School Psychology International*, 21(1):5-21.
- Graham, S., & Juvonen, J. (1998). "Self-blame and peer victimization in middle school: An attributional analysis", *Developmental Psychology*, 34(3), 587-599.
- Genta, M.L., Menesini, E., Fonzi, A., Costabile, A. ve Smith, P.K. (1996). "Bullies and victims in schools in central and Southern Italy". *European Journal of Psychology*, 11: 97-110.
- Glover, D., Gough, G., Johnson ve M. Cartwright, N. (1998). "Bullying in 25 Secondary Schools: Incidence, Impact and Intervention". *Educational Research*, 42(2): 141-156.
- Gültekin, Z. (2003). *Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Nicht veröffentlichtes Yüksek Lisanz Theorie, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kapcı (2004) Kapçı, E.G., İlköğretim Öğrencilerinin Zorbalığa Maruz Kalma Türünün ve Sıklığının Depresyon, Kaygı Ve Benlik Saygısıyla İlişkisi", Ankara Üniversitesi Zeytin Dergisi der Bildungswissenschaften, Ankara,
- Kaltiala-Heina, R. Ve Rimpela, M. (1999). " Bullying, Depression and Suicidal Ideation In Finnish adolescents: School Survey". *BMJ: British Medical Journal*, 319: 348-351.
- Karaman-Kepenekçi, Y. ve Çınkır, Ş. (2001). *Lise Düzeyinde Öğrenciler Arasında Kabagüç*. (Yayınlanmamış Araştırma Raporu). Ankara: Ankara Üniversitesi Bildungswissenschaften Fakultät.
- Kalliotis, P. (2000). "Bullying as a special case of aggression-Procedures for crosscultural assessment". *School Psychology International*, 21 (1), 47-64.
- Ma, Xin, Stewin, L. (2001). "Bullying in School: Nature, effects and Remedies". *Research Papers in Education*, 16(3), 247-270.
- Nansel (2001). "Bullying Behavior Among US Youths: Prevalence And Association With Psychosocial Adjustment". *JAMA*, 285: 2094-100,
- O'Connell, P., Pepler, D., Craig, W. (1999). "Peer involvement in bullying: Insights and challenges for intervention". *Journal of Adolescence*, 22, 437-452.
- Olweus, D. , 1995, *Bullying At School* , Oxford: Blackwell
- Olweus, (1999). *Olweus, D. / Bullying prevention program*. Boulder, CO: Center for the Study and Prevention of Violence, Institute of Behavioral Science", University of Colorado at Boulder,
- Olweus, D. (2005). *Bullying at school. What we know and what we can do*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Öğdem Ö. (2009). *Okul Çağı Çocuklarında Fiziksel Aktivitelerin, Alkol, Sigara Kullanımı ve Kabadayılık-Zorbalık Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Nicht veröffentlichte Theorie der Yüksek Lisans. Institution für Gesundheitswissenschaften. Antalya
- Perry, D., Kusel, S. (1988). "Victims of Peer aggression". *Developmental Psychology*, 24, 807-814.
- Pişkin, M. (2006). *Akran Zorbalığı Olgusunun İlköğretim Öğrencileri Arasındaki Yaygınlığının İncelenmesi*. I. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocukça Yönelik Şiddet ve Alnabilecek Tedbirler Sempozyumu, İstanbul. Retrieved July 4, 2006, from <http://iogm.meb.gov.tr/siddetveokul/AbstractsBooklet.pdf>
- Rigby, K. (1995) *What Schools Can Do About Bullying*. *The Professional Reading Guide for Educational Administrators*. Vol.17(1):1-5.
- Rigby, K. (2003). "Consequences of bullying in school". *Canada Journal Psychiatry* 48. (9).
- Rigby, K. and Slee, P.T. (1991). *Bullying among Australian school children: Reported behavior and attitudes toward victims*. *Journal of Social Psychology*, 131(5), 615-627.
- Salmon, G. ve James, A. (1998). "Bullying in Schools: Self Reported Anxiety, Depression and Self Esteem in Secondary School Children." *BMJ: British Medical Journal*, 317: 63-71
- Sharp ve Smith, (1994). *School Bullying: Insights and Perspectives*. London: Routledge.
- Satan, A. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorba davranış eğilimlerinin okul türü ve bazı sosyo-demografik değişkenler ile ilişkisi, Nicht veröffentlichtes Doktorarbeit These, Marmara Üniversitesi Institution der Bildungswissenschaften. İstanbul.
- Sarıbeyoğlu S. (2007). *Lise Öğrencilerinde Aile İçi Çocuk İstismarı ile Zorbalık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Nicht veröffentlichtes yüksek Lisanz These. İstanbul Üniversitesi. Institution für Bildungswissenschaften. İstanbul.
- Slee, 1995 Slee, P.T. (1994). "Situational and Interpersonal Correlates of Anxiety Associated With Peer Victimization". *Child Psychiatry and Human Development*, 25: 97-107.
- Sutton, J., Smith, P., Swettenham, J. (1999). "Socially undesirable need not be incompetent". *Social Development*, 8, 132-134.
- Tattum, D. (1993). *What is bullying? Understanding and managing bullying*. Oxford: 3-14.
- Yoneyama, S., Naito, A. (2003) "Problems with the Paradigm: the school as a factor in understanding bullying (with special reference to Japan)" *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 24 Issue 3, p315, 16p
- Yurtal, F. ve Cenkseven, F. (2006). "İlköğretim Okullarında Zorbalığın İncelenmesi". I. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocukça Yönelik Şiddet ve Alnabilecek Tedbirler Sempozyumu Bildiri Özetleri. İstanbul: Dumat Ofset, s.14.
- Whitney, S., (1993). "A Survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools". *Educational Research*, 35. 325 Wolke, D., Woods, S., Stanford, K., Schulz, H. (2001). "Bullying and Victimization of Primary School Children in England and Germany: Prevalence and School Factors." *British Journal of Psychology*, 92. 673-696.